

ლიტერატურული გაზეთი

№10 (218) 18 - 31 მაისი 2018

ბამოლის ორ კვირაში ერთხელ, პარასკეობით

ფასი 80 თეთრი

თამაზ ჭილაძე

მომავალი წიგნიდან — „ნაპირი“

ფიქრს შეუძლია იფრინოს ცამდე
და უცაბედად მიადგეს ნაპირს,
სადაც ილევა ზღაპარი ცხადის
და სინამდვილე იწყება ზღაპრის.

სადაც იმედის ამარა ვრჩებით
და თანაც შიშით რაღაცას ვუცდით,
იქ სიყვარული თავდება ჩვენი
და რა იწყება, უფალმა უწყის...

VIII-IX

ენათმეცნიერება

ლადო კილასონია

გამოქვაბულიანთა ტომის ბელადის, მამარჩემ აბელას ისტორიები

ფრაგმენტი მომავალი რომანიდან

საერთოდ მე მოყოლისა არაფერი გამეგება, თითქოს მცხვენი კიდეც, ხალხში რო ვარ თავს ვერა ვნეე მალლა, ძირში ვიყურები, როგორც ნანადირევის ქურდობაზე დაჭერილი უცხოტომელი, და ძლივს ვლულულულებ რაღაცას. მაგიტომაც შემარქვეს ლულულა აბელა, თანაც რა უნდა მოვყვე ისეთი, სხვები რო გავაკვიროვო, მამარჩემი ხო გამოქვაბულიანთა ტომის ბელადი აბელაა, იმისი მამა კიდე დიდი აბელა. ჰო, მოყოლით ვერა ვყვები, მარა გაგონილი და ნანახი, მართლაც ბევრი მაქვს და მართოდ დარჩენილი ხშირად ველაპარაკები საკუთარ თავსა. დედამ შემამჩნია პირველად, დედის გული მაინც ხო სხვაა, მიყურა, მიყურა, მერე დამავლო ხელი და მამამისის, გამოყრუებულიანთა ტომის ბელადის, მიხაკოს, მთავარ შამანთან, ჭიპლარაანთ ლადოსთან ნამიყვანა: არიქა, ბავშვს ქაჯები შეუჩნდნენო. მათვალეირა ლადომ, ჯერ აქედან მომდგა, მერე იქედან, დედაჩემი კიდე არა სცხრება, მგონი ტახის გრიპი აქვს და დავილუპეო, მერე ჰკითხა ლადომ: რაზედ შეამჩნიეო?

რაზედო და, დაბანცალეებს მარტოდ-მარტო და თავისთვის ლაპარაკობსო.

რათა შვები მაგასაო? მკითხა ლადომ და მოვადე მეც პირი: აბა, მოყოლა მე არ შემიძლია, მამარჩემი აბელაა, იმისი მამა კიდე დიდი აბელა და რა ვქნა-მეთქი.

გასაგებიაო, მითხრა ლადომ. მერე ადგა, გვერდზე მღვიმეში გავიდა და იქიდან ბრტყელი ქვები და ხარის ტყავში გახვეული ჩამქრალი, შავი ნაკვერჩხალი გამომიტანა: აჰო, გამომართვიო და რამდენი საკუთარი თავისთვის რაიმეს მოყოლა მოგიწდება, ქვებზე დანერეო.

გამეცინა, ამას, მეთქი, იმაზე დაცურებული ჰქონია, ვიდრე სხვები ამბობენ, მარა მიხვდა, ქვაზე ჩამოჯდა და მითხრა: ნუ იცინი, ჯერ სცადეო. მეც ერთი ვცადე და მაგის მერე ველარ გავეშვი, ყველგან ნაკვერჩხლებითა და ქვებით დავიწყე ხეტიალი, რო თუ რამე მომენონა, ეგრევე ჩავნერო. დედაჩემი სულ ჭიპლარაანთ ლადოს წყევლაში იყო: საცა გადავეყრები, იქ ჩამოვუღებ კბილებს, ბავშვი წყნარად იჯდა, თავისთვის ლაპარაკობდა, არავის არაფერს უშავებდა, სწავლითაც სწავლობდა და გამოქვაბულშიც მეხმარებოდა, ამ ნუშპაჰმა კიდე მთლად აურიან გონება, ახლა გამოქვაბულ-გამოქვაბულ დაეხეტება თავისი ქვებით, ყველას უსმენს და მერე მთელი დღეები რაღაცეებს ჯღაბნისო. მარა როდესაც ჩემი ნაჯღაბნები ნავაკითხე, მოლბა, დანყნარდა, არც ისე ცუდად ყოფილა საქმეო და შუბლზეც მაკოცა.

— აუ, რა დღე გაუთენდა ჭიპლარაანთ ლადოს ორ კბილს! — იხუმრა აბელამ და ამით დამთავრდა ყველაფერი.

მე კიდე შორს წასვლა არ მომიწია, მამარჩემი აბელა აგერ მყავს ყურის ძირში, ვზივარ, ვუსმენ და ვჯღაბნი ხოლმე, კი ბევრი დამიგროვდა, ჰოდა, ვიფიქრე იქნებ სხვებსაც მოეწონოთ-მეთქი და აჰა.

ცოტა რამ აბელას შესახებ

სხვანაირი კაცია მამარჩემი აბელა. აი, ძველები რომ იტყვიან — ძველიო, ეგეთი. ფიქრი უყვარს ძალიან, ნამოგორდება ხოლმე დილაობით ბაბუაჩემის, დიდი აბელას მოკლულ მახაიროდის ტყავზე (ბაბუაჩემ დიდ აბელაზე კიდე ცალკე გიამბობ), დაილაგებს გვერდზე საქსოვ ფურცლებსა, აი, იმას, რომლებიდანაც დედაჩემი, გამოყრუებულიანთა ტომის ბელადის, მიხაკოს, ასული — სალსალამათ მზია — ძაფებსა და გორგლებს აჩენს, ნაუკიდებს ცეცხლსა, ჩაისუნთქავს იმის კვამლსა და მერე მთელ დღეს ცაში იყურება, თითქოს რაღაცას ეძებსო. ფიქრობს, შვილო, ფიქრობს, მეტყვის ხოლმე დედა და მეც მჯერა, იმიტომ რო ისეთი სახე აქვს ხოლმე ასეთ დროს აბელას, რო ძნელად თუ დაიჯერებს კაცი, ეს ფიქრის გარდა სხვა რამეს აკეთებდეს.

საღამოობით კიდე ლაპარაკი უყვარს აბელას, ჩამოჯდება ხოლმე ჩვენი გამოქვაბულის შესასვლელთან, ჩამოსდებს დანაოჭებულ ნიკაპს ბიძამისის, ლაყე გვივას მენჯის ძვალზე და ჰყვება და ჰყვება. ჰყვება ამ გორისას და იმ მთისას, ამ გამოქვაბულისას და იმ ხეობისას. თუ ვინმე გამეღელეს დაინახავს, გააჩერებს, სახელს და

ტომს ჰკითხავს, გაიგებს რა ხელობის კაცია და მერე რაიმე ამბავს უამბობს მისივე ტომის შესახებ.

ამიტომ უყვართ აბელა, უყვართ და უსმენენ. ვინ აღარ მოდის ხოლმე, ბავშვები, ქალები, მოხუცები, ერთხელ მერიც კი იყო მოსული, უსმინა, უსმინა, მერე ნამოდგა დაიდო ხელი თავის სქელ ტურნებზე და ხმამალლა თქვა: ამისთანა ამბები, მეგონა, მარტო ბაბუაჩემმა, მთლად დიდტურა მერმა იცოდა, და აგერ იმაზე მაგარს არ გადავეყარეო!

დატორილი და სამუშაოზე ვერგასული მონადირეები ხომ სულ მუდამ აქ არიან. გადმოყრიან და მტკვრულ დაბარულ ლოჯებს, გამარჯვენე და მლილ-დალენილ ხახხას, ნამინისძვრალ მღვიმეს რომ მიუგავთ და იცინიან, ხორხოცებენ.

ხან ბრონტოზავრის შარდს მოიტანენ, სანაპიროდან ქვებზე გამხმარ ზვიგენს ამოაყოლებენ, ჩაბიჭვინდებიან და მერე ნახევრად მძინარენი მიყურებიან გამოქვაბულის კედლებს, ხანაც ტირანოზავრისას ამოაცუნცულეებენ, მაგრამ მაგას უფრო მეტი სიფრთხილით სვამენ, ცოტ-ცოტას ეპარებიან, ყლურნავენ და საქმელსაც ბევრს აყოლებენ, თორე ტირანოზავრისა მურტალი, თანაც თუ ორნახანია, მაშინ ხო, საერთოდ, მარა ეგ ორი — ბრონტოზავრისა და ტირანოზავრის თუ აურიე, მორჩა, დაიღუპე.

კი არ ვიგონებ, ჩემი თვალითა მაქვს ნანახი, ერთხელ, მეტეორიტების ცვენა იყო მაშინ, აურიეს, ერთს მეორეზე აყოლებდნენ და ისე გამობიჭვინდნენ რო ერთმანეთს დაერიენ, ცოლებიცა სცემეს, ჩვენც — შვილებიცა და მამებიც.

ჰო, სხვებმა თურმე მამებიცა სცემეს, მარა, არა მგონია, აბელას ეგ გაებედა, თორე დიდი აბელას ამბავი ბარე ყველა გამოქვაბულში იციან. ამბობენ მარტოკასა ჰყავს მახაიროდ მოკლულიო. ვისაც თვალთ არ უნახავს, არ იჯერებს, ტყუილიაო, მაგრამ ვინცა ნახულობს, იმას ეჭვი უჩნდება, ეგებ და კიო, იმიტომ რო მზის შუქზე გამოსულმა დიდმა აბელამ ლამისაა დაფაროს გამოქვაბული, ტორები აქვს ასწლოვანი მუხებით და მკვირი და გაუხ-

ემებული, კუნთები აქვს კისერზე — დედაჩემის ნანავეით, მარა მთავარი მაინც თვალბია, ყველაზე დიდი ტახის ჯაგარით ხშირ, შავ ნარბებს ქვემოდას რომ გაქვავებენ ადგილზე.

აბელა ამბობს, ეგ კიდე არაფერია, თქვენ ბაბუაჩემი, სულ დიდი აბელა უნდა გენახათ, ის იყო რაც იყო, ორი ამხელაო, მარა მე მგონია ტყუის, იმიტომ რო ნამეტანი დიდი დიდი აბელა და თუ სულ დიდი აბელა ორი მაგოდენა იყო, მაშინ ეს ისედაც გადაშენების პირას მყოფი დინოზავრები, უეჭველია, ჩვენამდე ვერ მოაღწევდნენ, მერე კიდე, იმიტომ მგონია, ტყუის, რომა უნდა სხვებს აფიქრებინოს, ვითომ საერთოდ არ ემინია დიდი აბელასი, არადა ემინია, ნაღდად ვიცი, რო ემინია, ეგეც ჩემი თვალთა მაქვს ნანახი.

მაგარი ჩაბიჭვინებული იყო მაშინ აბელა, ტირანოზავრისა და ელია დატორილებთან და შეუჩნდა დედაჩემი, ქალებმა ხო ეგრე უდროოდ იციან გაგიყვება, ჰოდა, შეუჩნდა: რათ არ ვარემონტებთ გამოქვაბულსაო, ეგე რაღაც ახალი მოუგონიათ, კაციჭამიურ პროექტს ეძახიან, კედლებში ნახვრეტებს ხვრეტენ და ხის მორებს ასრიალებენ შიგნით, შუქიც მეტია და ნანადირევიც ძირს არ ეთრევაო. შეუჩნდა და შეუჩნდა: ამ სოროში ცხოვრებას ველარ ავიტანო, თავის გამოყოფისა მცხვენია მეზობლებში, შენი ბიძაშვილი რქიანი თედო როა, იმასაც კი კაციჭამიური პროექტი მოუხერხებია და შენ რა გამოხვედი ასეთი ლაყე, მთელ დღეებს ცაში ყურებასა და ლაქლაქში ატარებო. მაშინ კი გაგიყვდა აბელა (ეგ რო გაგიყვდა კიდე ძნელია, ვერ მიეკარები, დაგტორავს დათვივით), ნამოავლო ხელი ლაყე გვივას მენჯის ძვალსა და უეჭველი თავს გაუხეთქავდა დედაჩემს, რო ბედად დიდი აბელა არ მობრუნებულყო, ერთი დაუყვირა, დადეო, და სწორედ მაშინ ვნახე ნამში დაშოშმინებული აბელა, პატარა ლომის ბოკვერივით რო წალასლასადა თავისი ოთახისაკენ.

დაისვა დიდმა აბელამ დედაჩემი და უთხრა: მე და ჩემი ძმა ობლებად დავიზარდეთ, პატარები ვიყავით, რო მამარჩემი, სულ დიდი აბელა ნადირობაში გაფატრა

ცოფიანმა მამონტმა. დედაჩემი ორ ადგილას მუშაობდა ლუკმა ჰურისს სამოვნელად, დღისით შხამიან მინდვრებში კრეფდა სამკურნალო ბალახს, ღამით კიდე დამლაგებლად იდგა მდიდრებიანთ ნასახლარს რო იტყვიან, იქა და შინ მოსულს მჯდომარეს ეძინებოდა, წყალიც ჩამოსდიოდა, შიოდა და ხვრელი კი არა ნაპრალიც არა ჰქონდა გამოქვაბულში, მზის შუქი რო დაენახა. კაციშვილი არ იყო იმის დამხმარე, მარა ორივენი ისე გაგვზარდა, ერთი არ დაუწუნუნია, შენ კიდე ამოდენა რამე გაქვს და მაინც უკმაყოფილო ხარო.

მაგარი კაცია მამარჩემი აბელა, მარა ბაბუაჩემი დიდი აბელა კიდე უფრო მაგარია და ამიტომ გამორჩევით მიყვარს. ამას ალბათ აბელაც ხვდება, იმიტომ რო, თუ სხვების თანდასწრებით მარტო საკუთარ თავზე გადახდენილ ამბებს იხსენებს (იმათ ქვემოთ თქვენც მოგიყვებით) მარტოდ დარჩენილი ხშირად მიყვება ხოლმე ბაბუაზე, ბევრ რამეს მიყვება, ძალიან ბევრს, მაგრამ მე, განსაკუთრებით ერთი ისტორია მიყვარს და იმას მოგიყვებით.

რად არა სჭამენ გამოქვაბულიანთ მურაბას, ანუ რად ჩამოსწელია მამარჩემ აბელას ძვედა ტური

ჩანჩქერის ძირში კაცი ეპოვნა მამარჩემ აბელას. ერთი ბენო ყოფილა, გალუული, კანზე ისე ეტყობოდა ძვლები, როგორც გატყვევებულ ნადირს და გულწნაული ეგდო სველ შავ კლდეებში.

მხარზედ გაუდგია აბელას უცხო, უწონო იყო ფიჩხვითო, იხსენებდა მერე, და ეგრე ჩამოუყვანია, ჩვენსას, გამოქვაბულიანთ. დაფაცურებულა ტომი, ზოგს თბილი ტყავაშუქი მოუტანია, ზოგსა ცხელი კერძი, მოუსულიერებით საცოდავი და მიუწვენიათ კოცონთან.

გაუღვიძნია მეორე დღეს მამარჩემს და ხედამს გამოქვაბულში ნისლი დგას, გეგონება, სისხამ დილას გასულხარ ტყეში. მარა ნისლი არაა, კვამლია. ემანდ რამეს ხო ნაეკიდა კოცონიდანო, ის კაცი იქვე არ ინვაო, უფიქრია აბელას და ხელების ფათურით, თითქო მიცურავსო, შესულა კვამლში — სტუმარი რო გამოქვაბულში გაგეგუდოს, სადა უნდა გამოჰყო მერე თავი.

მიუღწევია კოცონამდე და რასა ჰხედამს: კაცი ნამომჯდარა, ფეხები შიგნით შეუკეცნია, დაუხვევია ის საქსოვი ფურცლები (რომლებიდანაც დედაჩემი, სალსალამათ მზია, ძაფებსა და გორგლებს აჩენს და რომლებს ალის შესუნთქვაცა ასე უყვარს მამარჩემს), მიუღწევია თვალბი, ჰქაჩამს ნებეირადა, და უშვებს კვამლსა.

მაშ, მოკეთებულხარო, წინ დასჯდომია მამარჩემი აბელა სტუმარს.

კიო, თავი დაუკრავს იმას, დიდად მოდლობელი ვარ გადარჩენისთვისაო.

რაის მადლობა, ძმობილო, შენი სახელი და ტომი მითხარი, რო ერთმანეთსა ვსცნობდეთ ამის მერე, მე გამოქვაბულიათ აბელა მქვიაო, უთქვამს მამარჩემს.

მე შალიკოს მეძახიან და ნისლეთიდან ვაარო, უპასუხნია უცნობს და თავის ქვეყანაზედ მოუყოლია, თან სულ იმგვარად, რო ზღაპარში მეგონა თავიო, ამბობს მამარჩემი.

ჩემი ტომი ისეთ მინაზე სახლობს, რომლის ირგვლივ სულ წყალია, მინაზედ კი მუდამ ნისლი წვესო და აგერ აქ, თქვენ რო მზე გაქვთ და კამკამა ყვითელი როა, იქ ჩვენსას, ნისლეთში — ლურჯიაო.

ჰოდა, დაარქვეს უცნობს ლურჯი მზის კაცი შალიკო.

კანაფი უყვარდა შალიკოსა ნამეტნავად, დღე არ გაივილიდა, იმის ნაცრისფერ კვამლში არ გეხვეულიყო და თვალბი არ დაეხუჭნა, უყურებდი იმ ჯანლში და ზის, მოლუნული ცხვირითა, ცოტა წინ გადახრილი და სუნთქავდა ეგრე. ქორსა ჰგავდაო.

რასა ზიხარ სულ ეგრე დედაკაცივით სახლშიო, უთქვამს ერთხელ აბელას და სანადიროდ ნაუყვანია შალიკო. საღამოსკენ კი გაოცებული დაბრუნებულია მხარზე გადაებული ვეება ტახითა.

ე ვინა ყოფილაო, უთქვამს დიდი აბელასთვის, აგერ ამ ტახს რო უყურებ, ერთი კვირის წინანდელი კვალთ მიაგნო. როგორ? გაჰკვირვებია დიდ აბელას. როგორ და მივდიოდით, რო ჩამიუხლდა და მეკითხება, აი, ეს რა არისო? დახვედე,

ჯემალ ინჯია

მოციქული

ველარ ჩაუვლით სამსახურს გვერდით
თქვენთან შეზრდილი ჩანთით.
რა დიდი გული დაგქონდათ მკერდით,
თუმცა უგულო ჩანდით.

შორს მიმავალი ადრე თუ გვიან
გადაეყრებით ჯებირს,
ფრთხილად იარეთ, შეგხვდებით ქვიან
გზაზე უხუფო ქებიც.

თქვენ იქ მიდიხართ, ღვინოც იგულეთ
და სვით, გზა არის შორი.
ფხიზელი ხომ ვერ იმოციქულეთ
ყოფნა-არყოფნას შორის!

შუქცავადი ლექსი

სონეტის მწერი კალამი
მაჯამისაკენ მექცევა.
ერთ წიგნზე ისე ვამთქნარებ,
ცალი ყბა გვერდზე მექცევა.
რა დროს სიბრყივის კითხვაა,
ცა როცა თავზე მექცევა!
რალა თქმა უნდა, მის ავტორს
არ ვთხოვ შემოქმედს მექცევა.
წუთისოფელი ტიალი
ძალიან უღვთოდ მექცევა.
ღვინის მაგივრად შენდობის
თქმისას ნაღველი მექცევა.
კაცს რომ ვეყრდნობი, ფუტურო
ბოძივით, ისიც მექცევა.

29 თებერვალი

ზაზა, გახსოვს დაბადების დღეს
რომ ჩააბარე გამოცდა „მასალათა გამძლეობაში“?

შენ გაუჩნდი (მე მინდა, საცნაური ვყო მეტად)
ნაკიან თვეს კი არა — ასაკიან თებერვალს.
გადიქროლე ზეცაზე ისე, როგორც კომეტამ,
გვარის, ნიჭის, ლამაზად ასაკიანთებელმა.

დედის გვერდზე მიწევი — ეგულები მშობელს შინ,
მამის ძვალშესალაგის კონტურებიც გამოჩნდა,
დადგა მკაცრი ზამთარი ჩემ წილ წუთისოფელში,
ღმერთს ვაბარებ ნერვების გამძლეობის გამოცდას.

კლაგიატორის ვარიანტი

ჩანს, მოსჯილი მაქვს მწირი მუხების
მომარაგება, შენ რომ გიცქერი.
ეს ლექსი ცდაა დანამუსების,
გაგანითლებს ან გულს აგიძგერებს.

შენზე არ ითქმის მედღეხვალე,
რაც მოგნონს ჩემი, იტაცებ წამსვე.
წილში რად უნდა მედგე ხვავრიელ
მწერალს, ვა-ბანკზე თამამად წამსვლელს.

ხელს მიფათურებ სულში, ერიჰაა!
შენ იქ რა ცეცხლიც იგზნე ძლიერი,
ის ცეცხლი გკვებავს, სულ მშიერი ხარ,
როგორც ნაცნობი იქს მეცნიერი.

კავკასიონე

რასაც თვალს დაადგამს რუსი ერთხელ —
სხვის მიწას, სხვის წყალს თუ უსიერ ტყეს —
თავისად ჩაითქვამს და იტაცებს
ველური სკვირების ყაიდაზე.

მთებიც კი კაცურად მძვინვარებენ,
არადა, რა სიმწრით ნანახია,
ჩვენს მუდმივ თოვლიან მყინვარებზე
ჩექმებს რომ ინმენდენ ტალახიანს.

სულაც არ არის სავალდებულო,
გერქვას მოცარტი.
სიკეთისათვის დაბადებულო,
გახდი მოზარდი,

გამოავლინე ნიჭი, დაკაცდი.
დათესე, მაგრამ
ვერ მომკი — ვილაც შენ არ დაგაცდის,
რომ მისწვდე წამგალს.

მოცარტი არ ხარ, მაგრამ სალიერს
გაჩეჩებს ბედი:
„ჰა, სანამლავი, ცოტა დალიე,
არ გინდა მეტი.“

და, კაცო, წერ თუ ხინკალს ახვევ ან
ფორთოხალს ქერქავ,
რა საჭიროა, შენც რომ სახელად
მოცარტი გერქვას.

ფარდის დაშვების შიმდე

ტანსაცმელს იცვლის კაპელდინერი,
ორი ჯენტლმენი მწვავედ კამათობს.
ცხარობს მოხუცი აბერდინელი —
არგებდა კარგი სახრე ამათო.

ესეც ოცნების მაქსიმუმია —
სცენიდან გასულ ვივიენ ლისთვის
დაიქირავა ტაქსი მუმიამ,
რომელიც ტანში აღარ გრძნობს ძვლის ტვინს.

ის ხელს ჩაიქნევს დიდ მსახიობზე,
ვინც არ ჩაუჯდა გონების შემძვრელს
და აფრიკიდან გასწევს, ხეოფსის
პირამიდაში რომ მანაც შეძვრეს.

იორაში

დაბერდა ხევის მინდია,
ფიც-ვერცხლის ფიცხი მლოცველი,
მასთან სნოს ველარ მივდივარ,
არადა, მახსოვს დრო ძველი:

სალამოს აჩნდა მაგიდას
მისი დღის ნამუშაკარი,
ამოსდიოდა ბაგიდან
ტკბილსიტყვა ანუ შაქარი.

ვერა სძოვდა იმ ახვრებთან,
ვინც კი მიაჩნდა იროდად,
ყაზბეგთან ვეძას დახვრეპდა
და ირემივით ყვიროდა.

ჰაერს, ისედაც ჟანგბადით ნაკლებს,
გვინამლავს ერთი მწერალია,
უმღერის თავის შესაფერ თაქლებს
კარგად გაცვეთილ ძველ არიას.

რომ შექმნას მისი ცხოვრების ფარსი,
ამას სჭირდება მოლიერი,
სუყველას გესლავს თავისი არსით,
რამეთუ არის მორიელი.

საფხვართო რეჟორა

ადრე არ იყო ასეთი წესი,
თამაშის წინ რომ გაჰყავთ ბავშვები,
ენდე, პატარა გოგონავ, მესის,
არ არის შენი ხელის გამშვები.

ბადიშებისთვის იცოდე როსმე
შენს იმ მონაყოლს ექნება ფასი,
ფეხბურთის მეფეს რომ მწვანე მოლზე
ეჭირა შენი ფაფუკი ფაცი.

შენ მე პირდაპირ არ მეუბნები,
რომ სიყვარულზე წერას მოეშვი.
რად დაივინყე გარეუბნები,
ხომ არ დაბერდი, ხომ არ მოეშვი?

მაგრამ ფიქრის და კითხვების ცხარე
ნაყენით შენვე ითრობი მარტო,
თქვენს უბანში ვარ, დაგმანულ კარებს
უკვე მოვანყდი, გააღე ფართოდ.

უყვარხარ ვინმეს განა ჩემსავით,
თითქოს სამსჯავროს წინაშე ველეავ.
გამომიტანე განაჩენსავით
შენი თვალების ცისფერი ბლვერა.

შესველა გამზირზე

იმისთვის ნუგეშს მაძლევ სავსებით,
პირუთვნელს, რაც მე გამომიცდია.
მაჯერებ: შენ და შენი მსგავსები
დახმარების ხელს გამომინვდიან.

ვყურდები და ხმას არ ვიღებ სიმწრით,
ალბათ გგონია, დამზაფრა თალხმა.
არადა, სული ხომ ვიცი იმ წრის,
გათქვეფილი ხარ რომელშიც თალხნად.

ლამდება, გავცდით ფერად ვიტრინებს,
სახე დაკარგეს უკვე საგნებმა.
შენ შენი ბრიყვი თავი იტირე,
ჩემს ტკივილებთან ნუ გესაქმება.

თითქმის ეპიტაფია

შემოდოდი ეზოში მორცხვად,
მწიფდა ხილი და ატანდი გემოს
სტენდალის წიგნის სენია მოცხარს,
წითელსა და შავს, სიცოცხლევ ჩემო!

დრო შეიცვალა, როგორც იქნენ,
იდუმალ გზაზე წინ სხვა დრო გვიძღვის,
ბლის საყურეებს ვერ გაგიკეთებ,
ვერც ბრონეულის ყვავილს მოგიძღვნი.

აქ არ დაგხვდება მებაღე, ვისაც
ევალებოდა გასხვლა და მორწყვა,
ვისაც აფრქვევდი სიცხოვრვას მზისას,
შემოდოდი როდესაც მორცხვად.

ანი და პოე

ჩვენ დავიბადეთ ჯილაგით, ჯიშით,
ბებიქალთა გასახარებლად,
სახლები რომ გვაქვს, რადგანაც ვიშვით,
ნუ გადავაქცევთ ნასახლარებად.

ვიცხოვროთ, ვფლანგოთ დრო ულიმიტო.
შევექმნათ რომანი, ლექსი, პოემა.
შემდეგ კი მოვკვდეთ, მოვკვდეთ იმიტომ,
რომ პური ჭამოს მეკუბოვემაც.

ორი წმინდანი არ მასვენებს — ნინო, ილია.
დილა ფიქრებში
გამითენდა ამ ორ წმინდანზე.
ცაზე თანდათნ
ვარსკვლავობა მიმოილია,
ალსავლის კართან
ჩვეულებრივ ამობრწყინდა მზე.

კუთხე-კუნჭული
მოიარა სვანეთში, ქართლში.
გადაანათა
იალბუზი, ყაბარდოეთი.
აყვავებული
საქართველო ამოდის კარტში...
ჰორიზონტზეა
საშინელი ძალის პოეტი.

პატივად

განვიცდიდი, რაც ახლო ხდებოდა,
გორს მოვეფერე, როგორც შევეძელი.
ხანდახან ოხვრა აღმომხდებოდა,
ხანდახან — ლექსი სულისშემძვრელი.

ღმერთო, არ მადევს არავის ცოდვა,
შენგან გაჩენილ კაცსა და მწერალს.
მადლობა, ჩემთვის არ არის ცოტა,
რომ საქართველოს მიწაში ვწევარ.

გარმანელი კახეთში

მარანში თუ მუხეუმში დაეშვი
და ის გიკვირს, ბილეთს რომ არ ყიდიან.
შემოდგომის სურნელება ჰაერში
ფიროსმანის ტილოსავით ჰკიდიან.

აღტაცებას ვერ დამალავს სტუმარი —
ქვევრს როგორი რიტუალით გიხდებიან.
სხვა გემო აქვს ქვევრის გვერდზე პურმარისს —
ბანკეტებზე ჭიპმოჭრილო — მიხვდი აქ.

და, თუ მიხვდი, შენი თავიც აჩვენე
მასპინძლებს და არ დაკარგო ეგ თავი.
შენ არ იცი, აქ სენს ისე არჩენენ —
არ სჭირდებათ ექიმი და ექთანი.

აქ არ მოვა ზუთხიანი პიურე
და არც შენი საყვარელი ბისკვიტი.
მამის სულს რომ უკურთხებენ ფიურერს,
ბანს მისცემენ გაჩეხილი ტყის ქვითინს.

შემდეგ, როცა დაამთავრებ მარანში
კახელებთან ერთად გულმოდგინე სმას.
იგრძნობ, რომ შენ გადასცურე ლა-მანში
და მოითხოვ, გალიაროს გინესმა.

წვიმა

გემონმინდა წვიმა მიშენს ახალ ისრებს,
დღეს ამინდი ძმაკაცვით გადამიდგა.
დინჯად მივალ, წვიმა ისევ მახალისებს,
თან ნაბიჯებს ვწონი, რაც კი გადამიდგამს.

ხელგანვდილი შინ არავის მივხდომივარ —
პოეზიის გრანდია თუ ფინაჩია,
სამშობლომ კი ღვთისმშობლის წილხვდომილმა
ჭირსა შიგან გამაგრებას მიმაჩვია.

ის გაზაფხული

ჩაგვესმოდა მღვდლის აღილო
ჰიმნის ჰანგად რადიოდან,
წუთ-საათის ისარი რომ
კუს ნაბიჯით გადიოდა.

გადიოდა შევებულებაც,
ნეშობით ნალვივები

და შეზარხოშებულებმა,
ჩანს, დავკარგეთ აღვირები.

იალიში მოგვივიდა
მე და ანზორ ბინიაშვილს,
რომ ჩავცვივდით ბოგირიდან
არხში — კუბოს ფილიალში.

მოითხოვა შაირული
შესხმა, როგორც გზა და ფუძემ,
ნოსტალგიამ ჩაილურის
წყალდალეულ გაზაფხულზე.

გაცნობათ ალბათ

ამ ტიპს, საკვირველია, რა იმუნტიტეტი აქვს,
„შალახოზე“ ჯვარცმულმა შეითვისა „ბითელზე“,
არსად დაიკარგება მაიმუნი ტეტიცა,
მთვარეზე თუ მიაველენ, ნავა იუპიტერზეც.

გაგახსენებს რესტორან (თუნდაც, „ნაჭარმაგვეში“)
ნამღერ „მრავალჟამიერს“ და გადახდით მაგიდებს.
გულუბრყვილო მსმენელზე ოსტატურად ნაგემი,
ქრისტეს კვართს რომ მიაგნო, სანაძლეოს დაგიდებს.

ნიკო სამადაშვილი თბილისში

„ავადმყოფობა ეგონათ, ბიჭო,
ლექსები ტანზე გამოწყარა“.
ნიკო სამადაშვილი

გამზირიდან გამზირზე ცდილობ ბევრის დანახვას,
არ გაურბი შეკითხვას — რომელ სოფლიდანა ხარ?

გაეცანი მწიგნობრებს. მოგნონს ფრანტი ჩხენკელი.
ამათ წრეში მოჩანხარ, როგორც რამლის მჩხრეკელი.

წყნარად კი ხარ, აქ ვერვის გააკვირვებ სიურჩით.
საბუღალტრო დავთარში ჩანერ — დასტურ დღიურში —

„არ მეპიტნავენბიან სოკრატე და ბუფალო,
დაგიმადლებ, „იზმებს“ თუ ამაცილებ, უფალო.

იმედებით ღარიბი სინამდვილის პირისპირ
ადმინისტრაციული ცენტრი მტოვებს — თბილისი.“

ეს იმ თბილისს არა ჰგავს, „დანახვისის“ მთიდან რომ
ღამე თვალი მოგიკრავს, ბავშვო, სულით მდიდარო.

აქ, მეტი რა ჩარაა, ოცნებაში შემოჭრილ,
სინოყვირედაკარგულ წუთისოფელს შემორჩი.

სახადი რომ ეგონათ, ლექსები რომ გქაოდა,
რა მსუბუქად მიდიხარ მძიმე სააქაოდან!

ერთხელ ბოშამ, კარტით რომ გიმკითხავა ვერესთან,
ბოლო კეთილიაო, გითხრა, „ჭმუნვას პერესტან!“

მოვა ხალხი თბილისში, ნამდვილ დედაქალაქში
და წიგნს — წაუკითხავ წიგნს —
სხვა მკითხველი გადაგშლის.

ნულარ იმარჩილებ, თუ რომელ გზას დაადგე,
თვით დრო, შენი კოლეგა ბუღალტერი, დაადგენს:

„ჰონორარად გაიცეს, როგორც გამოწაკლისი,
უკვდავება პოეტის ტანზე გამოწყარისთვის.“

გულჩვილი გახდი და — საკმაოდაც.
ბევრს მიაჩნხარ ხანდაზმულივით.
გაუქმებული სასაკლოდან
ისევ მოგესმის ხართა ზმუილი.

ნაიღე, ღვინო, ყველი და მჭადი,
გამოეთხოვე ბარემ არეალს,
იქ მინისქვეშა ქალაქში ადი,
სადაც ნაცნობი არემარეა.

სიკვდილის ცელით გადაცელილებს
შემოაცალე ძეძვი და ნარი,
ამ დროს თუ ცხვირი დაგაცემინებს,
არ დაგამადლის „სიცოცხლეს“ მკვდარი.

გამხდარი კაცი

3-ჯ.

თვალი ხომ არ გატყუებთ, როცა ამ კაცს უცქერით, —
გულქართლია, გულდინჯი, გულფიცხი და გულწრფელი.
მან შაბლონი მოშალა ლოზუნგის და დევიზის,
გამხდარ კაცში ქართული პოეზიის დევი ზის.

ნანა ეხვია

მწუხრის ლოცვებმაც გადაიარეს
და განტევების ვაციც დაიკლა;
საკითხავია, რა ირგო სულმა,
როცა უმანკო სისხლი დაინთხა.

ჩემს ღარიბ ხნულში
ჩავარდა ფეტვი;
ამოიწვერა და...
იქცა ბროლად;
ვაი მას, ვისაც
არ უხილავს მისი კაშკაში,
ამომზევება მიწიდან ზეცად.

უფერული მგონია,
მაგრამ
მაინც გიგზავნი ლექსებს,
იქნებ შენ გააფერადო
მათი სითაღზე.

ჩემო მრბოლელო,
დიდი ხანია
დავივინყე
შენი ღიმილი
და თვალთა ფერი...
დიდი ხანია...
დაგივინყე კი?..

მეორე სუნთქვა,
მესამე თვალი,
ვცდილობ, სახელი
მოვუძებნო
ჩემს აღმაფრენას,
ხანდახან მაინც
რომ მეწვევა
და მახალისებს.

უკაცრიელი

იდგა შემოდგომის დავიდარაბა. ყრუ-ნი ფერი გადაჰკვროდა მთებს. მინაც გამტკნარებულისყო, ნყალიცა და ცაც. დილდობით ნისილებს ნისლისფერი ეცხოთ, ნისლის გემო დასდებოდათ, ნისლის სუნი... მიტკლისფერი ჰაერი ეფინა სოფელს, ჭალას, ორლობეს, ეზო-კარს, ბაღჩას. შეჭირბულ ტოტებზე აქა-იქ შერჩენილ ხურმას ლეშვიტ დიდგინდენ ყვავები თუ ჭიჭიჭავები. ხანდახან ბელურა ან რუხი ლაჟო თუ აიბუზებოდა ღობეზე და უძალი მზეს მიაფიცებდა შეცივებულ ფრთებსა და ნისკარტს. გამხმარი, აბრანული და დაცვილი ფოთოლი ეყარა ხეების ძირში, ზოგიც ქარს მოეფანტა აქა-იქა და წვიმას ელოდნენ გულის მოსაბრუნებლად, თუმცა რალა მოსაბრუნებლად... წვიმიან ცურებს ველარ იმაგრებდნენ ნოემბრის ღრუბლებს, ასხამდნენ და ასხამდნენ წყალს, ოღონდ წვიმა მეტყურე ქალის რქესავით თბილი ვერ იყო, არც ბაგეზე ეცხო შემოდგომის დღეს. არსაიდან ისმოდა ადამიანის ხმა, არც ნათითური ემჩნია კარის სახელურსა და არც ნაფეხურებს იტყობდა მინა. უკაცრიელი სიჩუმე იდგა. თითქოს ყველა ადამიანის ნაშეიერს ერთბაშად აეკრა გუდა-ნაბადი და სადღაც გადახვენილიყო, იქ, სადაც ედგომებოდა.

— ეპევეევეევეე... ხალხობოოო, — შეხსნიდა ფანჯრებს, მუცლიდან ღონივრად ამოუშვებდა ხმას ბერიკაცი, ცოტა ხანს ასე გამტრედებოდა, ყურს დაუგდებდა, მაგრამ რადგან არავინ გამოეძრაებოდა ხოლმე, ისევ მიხურავდა ორთავ დარაბას. — შემოდგომა ფიქრისთვისააო, კაცი — უკაცრიელობისთვისო, — იტყოდა და ყალიონს გასწყობდა, მერე ფეხით მიაგორებდა ხის პატარა ჯირკს თუნუქის ღუმელთან, იქვე ხის კუმეტზე მიგდებულ ბუმბულგაცვივნილ პატარა ყურთუქსა თუ აბრეშუმის გაცვეთილ დოშაქს გადმოიერთევდა, დაიფენდა ჯირკზე რბილად დასაჯდომად და ჩამოჯდებოდა, თან გაბოლბდა. ბერიკაცს მხრებზე მოხურული ჰქონდა თავისფერი თბილავი, ტანზე ყელიანი ნაქსოვი სათბილობელი — სვიტიერი ეცვა, რამდენიმე ადგილას დაკერებული შარვალი მადალყელიან წინდაში ჰქონდა ჩატანებული. იჯდა და შემოდგომას ყალიონით აბოლბდა ოთახში, მისი აფულით კირცხობის შემის კვამლს გარეთ აფულიებდა. იქნება და რაღაც ენადლეუბოდთ ორთავეს, იქნებადა არც რა....

იჯდა ბერიკაცი და ფიქრობდა. ფიქრსაც კაცის სახე აქვს ხანდახან, კაცის გული, კაცის გონება. ბერიკაცს ყვითელ ხელზეზე დამწეობდა ნალღელი, დამჭიწარ ხელზეზე მიხმობდა თავისი წილი მზე და ნათელი, ჩამქრალ თვალეში ჩადგომოდა ნკვარამი ღამე.

უცერად ფიქრი ძალის ყევამ გაანყევინა. ჩაფიქრებული მოხუცი მძიმე-მძიმედ ნამოდგა და ოთახის კუთხეში მიდგმულ სათლისაკენ ნალანღელად, მძიმე-მძიმედვე დასწვდა სათლს და ღუმელისკენ წამოიწყო. იქვე კედელზე მიყუდებული ტოპრაკა გახსნა, ორივე პეშვი ჩაყო და რამდენიც ამოჰყვა იმდენი ქატო ამოიტანა, ერთხელ, ორჯერ, სამჯერ... და ჩაუძახა ღუმელზე შემოდგომულ სათლში. მერე ჯირკუტანას გვერდით მიდგმულ ხელადიდან წყალი წამოამხო სათლში და ღუმელს თავკაუჭა ცეცხლის შესაკეთებელი კავით გამოუჩხრიკა. ხვნეშით დაჯდა ფეხით მოგორებულ ჯირკზე და დაელოდა როდის წამოდგომოდა ასალღაფავი. „ძალი სადაც სალაღაფას სვლეპავსო, იქვე ყეფავსო“ — თითქოს წაიღინა და უკაცრიელი ყოფა განაგრძო. ასე გადიოდა წამები, წუთები, საათები, დღეები, კვირები, თვეები, წლები და იქნება საუკუნეებიც. კაცი სულ მარტო იყო, სულ შემოდგომა ედგა გუნებაში და სულ ხალხს უხმობდა. ხალხს კაცისა არა და არ არ ესმოდა, ხალხი არა და არ იცნობდა კაცს. მხოლოდ ფიქრმა იცოდა რას ფიქრობდა კაცი. კაცი მარტობაში იწვოდა, მარტობა — კაცში.

რიშქალა

დარდისა, აბა, რიშქალას რა უნდა სცოდნოდ?! გამოხსნიდა „შიფანერკის“ კარს, ჩამოხსნიდა დედის შეკერილ წითელ ფრიალა კაბას, გადაიცვამდა და ჩაივლიდა გზაზე ღაღინით. ქვეყანაზე ავადა-

ნინო ქადაგიძე

მოუბარს რა დალევის და დაადევნებდნენ ძაღლებივით ჭორიან ენებს. — ფუი, ფუი, ეგ დარდაყრილიო... — ფუი,ფუი, ეგ უკარებოო... — ფუი, ფუი, რას დადის ზევით-ქვევით, რა მიაქვს, რა მოაქვსო... — ეგ ძეძვიფრიალა, ეგაო... — რას დაიარება წითელ კაბაში, განა რა ყაყარაო? ... — არა, არა, ქრისტესისხლაო... — რა ქრისტესისხლა, შავთარა ბალახია, ავე, ნაგავე რო ამოიბინდება ხოლმე ნითლადაო.

— მახსოვს, — ჩაერთვებოდა მერე რომელიმე მოხუცი, — მამამისმა, შვილი რომ არ უჩნდებოდათ, მახანჩკალიდან ჩამოიყვანა ჭრელ ბამბახის ხალათში გავვეულიო. მეშვიდე შვილი ყოფილა იმ ოჯახისა, ოღონდაც კარგად მიმიხედდა და შენი იყოსო, დედამისს უთქვამს. მოუყვანა ცოლსა და გაზარდეს, მაგრამ განა სულ ყოველთვის გამოგადგება ქალობილიო?!

რიშქალამ ყველაფერი იცოდა, რასაც ლაპარაკობდნენ მასზე მეზობლები, მაგრამ უკვე დარდალინისავით იყო მისი გული და ყური, გაიგებდა და ნაიღებდა კიდევ ნიავი სავაგლახო სიტყვებს და მოფენდა ქვეყანას, განა გულში გაიჩერებდა. მერე ავისმთქმელსვე ანუხებდა თავისი ავი სიტყვა, ავიწროვებდა, ახრჩობდა, თორემ რიშქალას რა? ახალგაზრდობაში თუ ჯერიანავით დაიარებოდა, არც ახლა იყო უძენო. გამოჩნდებოდა წითელ კაბაში, ჰო, უკვე სამოცდაათხუთმეტ წელს იყო მიტანებული, მაგრამ ისეთი იყო, როგორც წითელი ძახველა თოვლქვეშ.

ხან აივლიდა და ხან ჩაივლიდა. გზა იმისთვის მოიგონა გამჩენმა, რომ უნდა იარო, თანაც დიღინით, განა იდგეო. თვალი შეეჩვია რიშქალას წითელ კაბას, ყური — რიშქალას ქილიქს, ენა — რიშქალას ავად ხსენებას.

თითქოს ამ წითელი კაბით წუთისოფლის სისვეს აფერდებოდა. გათხოვებით ვერ გათხოვდა რიშქალა. სანამ პენსიაზე გაუშვებდნენ, რაიონის ობოლ ბავშვთა თავშესაფარში მუშაობდა ძიდა, დარჩა მარტოკა, უსამსახუროდ ნაოჭებისა და წითელი კაბის ამარა.

ამბობენ, დღესაც ამ წითელი ფრიალა კაბით რაიონში ჩადის ფეხით, ობოლ ბავშვთა თავშესაფრის ღობესთან დადგება და გისოსებიდან გამოყოფილი ხელის ქნევას დაელოდება და დაუნყებს ყურებასო — უყურებს, უყურებს და წამოვო. ვინ უქნევს შიგნიდან ხელს, მაგას აღარ იტყვიან ხოლმე.

აპარაკი ისააკა

რად არის ხშირად, რომ კაცი თავის სატარებელს ველარ ატარებს და ჭკუიდან გადადის. ან რომ გადადის საით მიდის? არც სააქაოსია, არც საიქიოსი და აბა, საით არის?! ისააკა თავიდან სოფლისა იყო, სოფლის გზებზე დადიოდა, ექთან ლამარასა და მეტყევე პავლეს შვილი. მერე უცაბედად ბიბლიოთეკარ ლალეს მოჰკრა თვალი, უკვე გაზრდილსა და დამშ-

ვნებულს და დაიარაგა გულით, სულითა და ჩასუნთქვა-ამოსუნთქვით. ლალე თუ წინ მიდიოდა, ისააკა უკან მიჰყევებოდა უჩუმრად. ლალე თუ ბილიკზე გადაუხვევდა, ისააკა იქვე იდგა მოსახვევში, ლალე თუ ფეხს აუჩქარებდა, ისააკა დაედევნებოდა ცუხცუხით. ლალეს თუ ეძინა, ისააკა მის ფანჯრებთან იდგა ატუზული და ძაღლივით ღამეებს თეთქვავდა. დიღით კი გაიღვიძებდა ლალეი, გაახელდა მარჯავივით ბრიალა თვალეშს, გაივლ-გამოივლიდა ეზოში და ელეთმელეთს დამართებდა ისააკას. გადახტებოდა ისააკა კუდალებული ღობის უკან, მოეფარებოდა იქაურობასა და იფხანდა თავის ჯაგარა თავს. მაგრამ, ჰაი, ლალეს მოგიზგიზე თვალეშს რას გამოაპარებდა, იფურჩენებოდა ლალეი ხვიარა ვარდის მსგავსად სიხარულით, ისააკას კი დარდისაგან ფურცელი სცვიოდა. არც ჰოს ეუბნებოდა ლალე და არც — არას. ერთხანობა ჭამაც აკრძალა ისააკამ და სმაც.

— მოჰკვებო, შვილო, ჯავრისაგან, — უღონებოდა დედა. — რა ვიცი, ამხელა მუტრუქია და ხმა ვერ ამოუღია ლაღადა, — უჯავრებოდა მამა. — თავი დამანებეთ ერთი... — იშმუშნებოდა ისააკა.

ადრიან გაზაფხულზე, იმ სოფელში, იებმა მარტო ხევინროში იცის მოსვლა და შეყვარებული კაცის სულში ლიველივი. ჰოდა, ისააკასაც შეუფერადა იის ღვარმა სული, თვალეშისა და ხელეხი. დათხარა ღამე თითქმის ყველა ძირი ხევინროში და ლალეს ეზოში გადარგო. ლალეს დიღით ჯერ აენთო თვალეში, მერე მეტიჩრობასა და ჩოთიჩოთს მოჰყვა — ეს, ჯავრე-ლიანი აქ სად ამოსულაო — ბევრი იცინა და სხვებიც აცინა. ბრონლისფერი დაედო ისააკას სახეზე, გავარვარებულ თონის ნაკვერცხლებს უგავდა თვალეები, გულიც მნიფე ბრონულივით გადაეპო და თავი დალუნდა.

— თავს რად აჩალინებ, ბეჩავო, მაგ ქალობადამწვარსაო... — სულს რად ავიწროვებინებ და ან-იოკებინებ, აჯამოო... — ჰაი, ისააკო... — ჰოი, ისააკო... დევდებარებებით სწევლიდნენ ისააკას სახლიქალები ლალეს.

- ეგ ქალობა გასახუნებელი...
- ეგ ტყვია მოსახვედრი...
- ეგ სანაცილეო...
- ეგ ბნედაასატეხი...
- გოგო და ბროგო მაგასაო...
- ჰაი, თქვენი ყველასი პატრონი დედაცაო, — ისააკამ და ააფრინა ოფოფები. არღარც ლალე შეერთო და აღარც სხვა. ვის არ ურიგებდნენ, ვის არ უტოლებდნენ, ვის არ აცნობდნენ.

— არა და არაო... ახალ ნაწვიმარზე ვენახში ვერ იშუშავებს კაცი, მკავანას იდგბს. ისააკა მაინც გავიდა, ყური არავის ათხოვა. მუშაობა კი არა და სახლიდან გარიდებდა უფრო უნდოდა გულით. თითქოს მზემაც გამოიხედა, დახედა თეთრ-ყურძენას, ოქრო-ყურძენას. ისააკა ვენახის თავში

ფიცრულ ქოხში შევიდა და ხის ტახტზე მინვა-მიეძინა. — მაიტა, შევაშინოთო! — ვალომ. — როგოო? — გაბომ. ატეხეს ფეხების ბრაგუნია და ერთი ღრიანცელა ვალომ და გაბომ. — ისააკ, ბიჯოო, ცოტა ხნის წინ რო წვიმა და ჭექა-ქუხილი იყო, მეხი ჩამოარდნილა და დასცემია ლალესა, შენს ლალესაა, ბიჯოო....

წამოვარდა წამდინარევი ისააკა, ჯერ ვერ გაიგო, რას ეუბნებოდნენ, მარტო ლალე ესმოდა და თვითონაც „ლალეს“ ღრიანლებდა, მერე შეშლილი თვალებითა და შეშლილი ნაბიჯებით ფეხშიშველა გაიქცა გზაზე. ჯერ სიცილით გაეკიდნენ ბიჭები, მერე მუქარით, დაიცა, სად გარბიხარ, მოგატყუეთო, მაგრამ ისააკა, იმის მერე წლებია უკვე, ისევ იმ არეული ნაბიჯებით დადის, არც სააქაოს ადგამს ფეხს, არც — საიქიოს. რა არ უღონეს შემინებულსა, ბნედა დაცემულია, ავზიანისა, თვალნაკრავისა, არც შავტარა დანამ უშველა ბალიშის ქვეშ ჩადებულმა და არც ნაკურთხმა წყალმა. აერია კაცს გუნება და დერია. მერე დედები ჭირვეულ შვილებს ისააკათი ამინებდნენ — გაჩუმდი, თორე ისააკა მოვა შენს ტირილზეო. ბავშვები უარესად უმატებდნენ ღნავილს — არ მოვიდეს, აკარაკიო... შერჩა ისააკას „აკარაკი“ მეტსახელი.

დაადებს თავის ჯაგარა თავს და საითაც გაუხარდება, იქით წავა.

გვიცანი, ღმერთო?

ხანდახან გინდა, გაიძრო სხეული ადამიანმა, სულისამარა წარდგე უფლის წინ და მისხადო: — გამარჯობა, ღმერთო!

ნეტავი ღმერთი რას გიპასუხებს?! ავითრევე ხოლმე ნიათგამოცლილ სხეულს კვირაობით, ამოვიჩრი ილიაში დასაკეცსკამს და წავალ ტაძარში. ნაავად-მყოფარი ფეხზე დიდახანს ვერა ვდგები და ტაძრის კუნჭულში შევიყუყუბი, ფეხებში არავის ავეზბლანდო-მეთქი. ვზივარ ჩემთვის, იქაც განა ვლოცულობ? გამარჯობა ღმერთო-მეთქი, მოვედი! — ვეტყვი ხოლმე... მერე გავინაბები და ყურს დავუგებებ, აბა, რას მიპასუხებს? მაგრამ რა ვიცი, ჯერ ჩემი გულის ბგაბზღის მეტი არაფერი მესმის, ალბათ — ღმერთსაც...

ჰოდა, ავგრე ვზივარ ბეჩავივით და ვითვლი გულისცემას. ერთი დღეც არის, ჩემს გვერდზე დადგა ახალგაზრდა ბერი, ქერა, კულულებიანი, დაკოჭრული ხელებით, დაწითლებული თითებით. პატარა ბიჭია, ლამაზი, და ყურადღება მივაქციე, ავათვალეირ-ჩავათვალეირე. შვილო, შვილო-მეთქი, გავიფიქრე გუნებაში... ლოცვანს ძლივს იკავებს ხელში, ისე აქვს თითები დაჩეხილი, ეტყობა ჯანაც — დაღლილი. ლოცულობს, ბუტბუტებს თავისთვის. მგონი, ამ წირვაზე უნდა ეთხოვარო. ახლა წინიდან ვხედავ, მოდის მათხოვარი, ეგ ბიჭიც ხშირად მიხანავს, მუყაოს ქაღალდზე აწერია: „დედა მყავს ავად, დამეხმარეთ“. რაც მე ვიცი, მგონი, ყრუ-მუნჯიც არი. დადის და ითხოვს მოწყალებას. მიადგა ბერს გამოწვილი პეშვით. ბერმა ახედა, მგონი არც ნაუკითხავს მუყაოზე ნანერი, გადაეხვია კარგი ნაცნობივით და უთხრა — ძმაო, ნუ დადიხარ და ითხოვ მოწყალებას, შენი ჭირიმეო, ეგრე არ გამოგადგებაო. გადმოუბრუნა და აჩვენებს თავის დაჩეხილ ხელებს — აიო, სულ ვშრომობ, ძმაო, განა მე არა მცია, არა მტკივა, არ მიჭირსო, მაგრამ ვშრომობ და ვუძლებო. მჭიცი-ცინებს თვალეში პეშვამონვდილი მათხოვარი, უცინის, უცინის, თვალეები უციმციმებს. ვერ გაუგია, რას ეუბნება, რა უნდა ბერსა. თვითონაც ძმურად ეხუტება, მერე მხრებს იჩჩავს, გასცილდება და მიდის. ბერი ერთი თბილად კიდევ აყილვებს თვალს, რა იცის ბერმა, რომ ყრუ-მუნჯია და აგრძელებს ლოცვას.

იმ წუთში აღარ მესმის ჩემი გულის ხათქაუთქის ხმა, მარტო მეფშვინტება, მეკუჭება, მენურება და რალაცნარიად მეცოდება პატარა ბერიც ჩამოღეული ჯანით, ყრუ-მუნჯი მათხოვარიცა და ჯერ კიდევ ფეხზე ვერ დამდგარი, ავადობისგან გათეთქვილი ჩემი თავიც... არ გინდათ ხოლმე, ხანდახან გავიდროთ სხეული და სულისამარა დავდგეთ უფლის წინა და ვკითხოთ — გვიცანი, ღმერთო?

ქეთევან ბარნაბიშვილი მეხანძრე

...ცეცხლმოკიდებულ მრავალსართულიან სახლთან ვდგავარ და ზემოთ ვიყურები. ისეთი ხანძარია, ყველა სართულის ფანჯრიდან ცეცხლი გამოდის. მიკვირს, რატომ არ მაქვს წყალი, რატომ არავინ არის გარშემო. მინდა, ვიყვირო, მაგრამ ვერ ვიყვირი... ამ დროს ცეცხლმოკიდებული ფანჯრიდან ბავშვი ვარდება... ვარდება და თითქოს ცაში ეკიდება, ისე ნელა ეშვება. ჩამესმის ხმა:

— დაიჭირე, ნიკო, დაიჭირე...
ცეცხლივ, გავიქცე ბავშვისკენ და დავიჭირო. ვერ გავრბივარ... ძალიან ნელა და გაჭირვებით მივინევ ნინ. რატომ ვერ გავრბივარ?! ამ დროს შენობის მეორე მხარეს, ფანჯრიდან სხვა ბავშვი ვარდება, ისიც ცაში ეკიდება... სხვა ხმა ჩამესმის — დაიჭირე, ნიკო, დაიჭირე... ახლა ცეცხლივ, მეორე ბავშვისკენ გავიქცე. მაგრამ მინც ვერ გავრბივარ. მერე მესამე ბავშვი ვარდება და ისევე ხმა მესმის...

— დაიჭირე, ნიკო, დაიჭირე...
ერთი, ორი, სამი ბავშვი...
ერთი ნაბიჯი, ორი ნაბიჯი, სამი ნაბიჯი...

სხვადასხვა ხმა ერთად ჩამძახის — დაიჭირე, ნიკო, დაიჭირე... ქალის ხმა, კაცის ხმა, მოხუცის ხმა, ყველა ერთად დამყვირის:

დაიჭირე, ნიკო, დაიჭირე...
ნიკო, დაიჭირე...
დაიჭირევეეეეე...

მაღლა ვიყურები და ვითვლი, ერთი ბავშვი, ორი ბავშვი, სამი ბავშვი... ცეცხლივ, გავიქცე... დაიჭირო! რომელი დაიჭირო? ერთი, ორი, სამი. ერთი, ორი, სამი... მე ისევ ვერ გავრბივარ. ამ დროს კიდევ ვარდება ბავშვი... ოთხი... მერე სულ ზედა სართულიდან... ხუთი... ნაბიჯს გაჭირვებით ვადგამ, ხელებს ვშლი, მაღლა ვიყურები და უცებ საიდანაც წყალი მესხმება თავზე.

— ნიკო, — შუბლზე ცივი ხელის შეხებამ გამაღვიძა.
თვალები გავახილე და ჩემი ცოლი, თინა დავინახე.

— გაიღვიძე, ნიკო! — ამ ქალს სულ ცივი როგორ აქვს ხელები, გავიფიქრე და წამოვჯექი ლოგინში, — ისევ ის სიზმარი ნახე?

— ხო, — გონზე მოსასვლელად სახეზე ხელები ავიფარე, მერე თმაზე გადავისვი. — უკვე მეორედ ამ კვირაში.
— რომელი საათია?

— შვიდი, — თინა ლოგინიდან ადგა, ჯერ ისევ ხალათში იყო გახვეული. ოფლისგან მაისური სულ დამსველებოდა, — რალაც უნდა ვილონოთ, ნიკო, — წამოვდექი, მაისური გავიხადე და სააბაზანოში გავედი. სახეზე ცივი წყალი შევისხი, ჩემს თავს სარკეში ვაკვირდებოდი. შევიმშრალე სახე და ჩემდაუნებურად თვალებზე ხელი ავიფარე. ისევ ის ხმა ჩამესმოდა და იგივე სურათს ვხედავდი დახუჭული თვალებით.

ორი წელი გავიდა და მინც ვერ მოვახერხე გათავისუფლება. ხშირად ვდგავარ ასე, სახეზე ხელებფარებული, ცეცხლივ, მოვერიო თავს. ცეცხლივ, მაგრამ ამაოდ...

სამზარეულოში შევედი, ჩემი ჭიქა ავიღე, კარადიდან ყავა გამოვიღე და ახალი ჩვევის გამო კოვზით ჩავიყარე, ადუღებული წყალი დავასხი და მაგიდასთან მივიტანე. ყოველი დღე იწყება ასე, ყავით, და, უკვე ორი წელია, ხანგრძლივი მორევის პროცედურით. ადრე არ ვიყრიდი ყავას კოვზით, არც არასდროს ვურევდი, ჭიქის ფსკერზე დაყრილ ყავას ცოტა წყალს დავასხამდი, ჭიქას შევანჯღრევდი, მერე ბოლომდე ვავსებდი და სულ ეს იყო. ახლა ასე აღარ ვიქცევი, ახლა ვურევ, ხანგრძლივად. მუსიკასავით ჟღერს კოვზის კაკუნი ჭიქაზე. ვაკვირდები, ქაფის ბუშტუკები როგორ მოძრაობენ რიტმში. ერთად თავს როგორ იყრიან და ყავის მორევის ქვევით ეშვებიან, ყველა ერთად. ეს ბუშტუკები თითქოს მე ვარ, მეც და სხვებიც, ყველაზე მეტად კი საშა, ჩვენი ოცმეთაური. ჩვენ ორივე ასე პირქვე დავეშვით მორევი და ვედარ ამოვყვინთ.

ჰო, ეს ჩვევა საშასგან გადმოვიღე. მას უყვარდა მორევის პროცესი. ოთხ კოვზ მაქარს იყრიდა ხოლმე და დიდხანს ურევდა. რამდენჯერ გავსულვარ ოთახიდან, ჩაის მორევა რომ დაუნყია, ყურებზე ხელეტიც ხშირად ამიფარებია, მაგრამ არასდროს მითქვამს, გაჩერებულიყო. მართალია, ახლო მეგობრები ვიყავით, მაგრამ მინც უფროსი იყო და ზედმეტს არასდროს ვაკადრებდი. მე და საშას უსიტყვოდ გვესმოდა ერთმანეთის. ოთხი წელი ვიმუშავებ ერთად, ყოველთვის დიდი იმედი გვქონდა ერთმანეთის. შემთხვევაზე ყოფნის დროს კი ასეთი მხარდაჭერა ძალიან მნიშვნელოვანია. ბრიგადის ბიჭებიც ძალიან დიდი პატივით ეპყრობოდნენ, ის კარგი მეთაური იყო. ეს ერთი უცნაური ჩვევა ჰქონდა და ჩვენც ხათრით ვეგუბოდით, თუმცა პირდაპირ ტვინში გვირტყამდა კოვზის მონოტონური ნკარუნა.

რაც ერთად აღარ ვმუშაობთ, მას მერე ყავას ხანგრძლივად ვურევ კოვზით. ხანდახან დროს შეგრძნებაც კი მაინყდება, ვურევ და ვფიქრობ...

— ღვთის გულისათვის, ნიკო, გააჩერე ეგ კოვზი! — თინას ხმამ გამომარკვია, ვერ შევინძინე, როდის შემოვიდა სამზარეულოში. ორი პატარა ტაფა დადგა ქურაზე, ზეთი ორივეგან დაასხა, მაცივრიდან კვერცხი გამოიღო, კარადიდან — მაკარონი. ერთბაშად აპირებდა ორივეს გაკეთებას. ღრმა თევზში კვერცხები ჩაახალა, მერე ერთ-ერთ ტაფაზე მაკარონი დაყარა, ჩანგალი აიღო და კვერცხის თქვეფას შეუდგა. უცებ აურია და დაასხა მეორე ტაფაზე. მერე მაკარონს ამოურია, მერე კვერცხი გადააბრუნა, მერე ისევ მაკარონს ამოურია... კვერცხი თევზზე გადმოიღო და კიდევ გატეხა, ათქვიფა და დაასხა ტაფაზე... ძალიან სწრაფი ხელი აქვს თინას და ლამაზი, თლილი გრძელი თითები. სიდიდის მიუხედავად, საოცრად ნაზია, მაგრამ — სულ ცივი.

— უნდა წამოხვიდე მაგ სამსახურიდან, ნიკო. ასე გაგრძელება არ შეიძლება, — სამი ულუფა კვერცხი გაამზადა, ჩემთვის

და ბავშვებისთვის. თევზები მაგიდაზე დაანყო, — გამოჩნდება რამე სამსახური, მთავარია, მაქედან წამოხვიდე. სულაც უმუშევარი რომ იყო, ჩემს ხელფასს ვიმყოფინებო.

— კარგი რა, თინა. არ გამოვა მასე.
— მაშინ ექიმთან მიდი, ნიკო, იარე ფსიქოლოგთან.
— გეხვეწები, თინა, ნუ დაინყებ დილდან...
— შენ რომ რამე მოგივიდეს, მერე?
— რა უნდა მომივიდეს?! კარგი რა.
— თითქმის ყოველი მორიგეობის მერე კომპარები გესიზმრება, გაგიჟდები, ნიკო. ცოდო ხარ, — ზურგზე მომეკრა და კისერზე მომიხვია.

— ნუ გეშინია, თინა, კარგად ვიქნები, — ხელზე ხელი დავადე. მან კი კისერში კოცნა დამიწყო. ოხ, როგორ არ მინდოდა ახლა მისი ალერსი, მაგრამ ვერ მოვიშორე, არ მინდოდა, მეწყენინებინა.

რატომღაც ჰგონია, რომ მისი გადამეტებული მზრუნველობა და ყურადღება მჭირდება. თითქოს მიცავს, ცუდი არაფერი ჩავიდინო. არადა, პირიქითაა ყველაფერი — მარტო, ჩემთვის ყოფნა მირჩვენია. ისე მინდა ვიყო, არავინ რომ არ მიმჩნევდეს, ვითომ არ ვარსებობ.

— ნიკო...
— ნუ გეშინია, არაფერი მომივა, — გაუშეორე და წამოვდექი.

ორი წლის წინ, ჩემი მორიგეობის დროს, გამთენიისას ზარი შემოვიდა. კორპუსის მესამე სართულის ბინა ინვოდა. ცეცხლი დენის გამათბობლიდან ღამით გაჩნდა. გამთენიისას შეამჩნია მოპირდაპირე კორპუსის მცხოვრებმა. შემთხვევის ადგილზე მალევე მივედი სრული შემადგენლობით, ორი მანქანი გავედით. ბრიგადის თერთმეტივე წევრი მობილიზებული იყო. ადგილზე საშინელი მდგომარეობა დაგვხვდა, ძლიერი ხანძარი და გვიანი რეაგირება. შანსი თითქმის არ იყო... შიგნით მოხუცი ქალბატონი და სამი წლის ბავშვი იმყოფებოდნენ...

საშამ მითითებები მოგვცა. შლანგები გავშალეთ. დავალბა მქონდა, კიბე მიმეღდა და გარედან შემესხა წყალი...

საშა ბიჭებთან ერთად ზემოთ ავიდა. კარი შეამტვრიეს. შესასვლელი და მისაღები ოთახი ცეცხლში იყო გახვეული...

ბავშვი?..
დრო აღარ იყო...
არც შანსი...

საშა ცეცხლში შევარდა, გაიარა ოთახი, სადაც ცეცხლის კერა იყო. მოხუცი ქალი ცეცხლში იყო გახვეული... საძინებლის კარს ცეცხლი ეკიდა, მგნით ნოხსაც... საშა საძინებელში შევიდა...

ბავშვის საწოლი ცარიელი იყო. სად არის?..
ბავშვი სად არის...
კარადა... ბავშვები კარადაში იმალები-

ან. კარი გამოაღო, ბავშვი იქ იყო, მოკუნტული, კანკალებდა შემინებული, არ ტიროდა. საშამ ფორმის ზედა გაიხადა, ბავშვი გაახვია და ხელში აიყვანა.

გავიდოდა?..
ვერ გავიდოდა. მეხანძრეების ძახილი და წყლის ხმა ესმოდა, მაგრამ ჰაერი აღარ იყო, ველარ სუნთქავდა.

ფანჯარა...
ფანჯარა...
ფანჯარა...

ორივე მანქანა კორპუსთან ახლოს მივყენეთ, კიბე გავშალეთ და მივადგილეთ, შლანგი მოვიმარჯვე და კიბისკენ წავედი. ის იყო, ასევე უნდა დამეწყო, რომ მაღლა ავიხედე... ფანჯარაში საშამ გამოყო თავი, ჩვენი თვალები შეხვდნენ ერთმანეთს და...
ლმერთო...
საშამ ბავშვი ფანჯრიდან გადმოგადო...
— დაიჭირე, ნიკო, დაიჭირე.
ლმერთო...
სხვა გამოსავალი არ იყო...
ბავშვი გადმოგადო... გადმომიგადო.
— დაიჭირე, ნიკო, დაიჭირე...
მისი ხმა, საშინელი, სასონარკვეთილი...
მუდარა...

— დაიჭირე, ნიკო, დაიჭირე...
შლანგის სახელური ხელიდან გამივარდა, გავიქციე...
ერთი ნაბიჯი... ორი ნაბიჯი... სამი ნაბიჯი...

თითქოს დრო გაჩერდა, ისე გაიწელა, ბავშვი ჰაერში დაეკიდა...
ერთი წამი... ორი წამი... სამი წამი...
ხელები გავშალე. დავიჭერ და ჩავიხუტებ — გავიფიქრე... გამოიღე ხელებზე დამეცა ბავშვი. მძიმე იყო, წინ გადამძლია. ხელები მოვხარე, მკერდზე მივიხუტე, მუხლებზე დავეცი და შუბლით მინას დავენარცხე.

საშას ხმა ზარივით ჩამესმოდა. „დაიჭირე, ნიკო, დაიჭირე“, გამუდმებით მეორდებოდა. წამები საუკუნეებად იქცა. დროს შეგრძნებაც დავეკარგე და საკუთარი თავისაც. ვილაცის ძლიერმა ხელმა წამომაყენა. ბავშვი გამომართვა ხელიდან და ზურგზე ძლიერად დამარტყა ორჯერ.

— ადექი, ნიკო. გონს მოდი!
ვერ ავდექი... სხეულს ველარ ვგრძნობდი. ვერაფერს ვგრძნობდი. ღმერთო, ეს რა იყო... წამოვიწიე, სახეზე ხელები ავიფარე...
ლმერთო, საშა... ეს რა ქენი?! დიდხანს ვიჯექი მუხლებზე, სახეზე ხელები მქონდა აფარებული, ისევ ხმა ჩამესმოდა და ბავშვის ვხედავდი...

ბავშვი გადარჩა, ქალს ველარ უშველეს, ცეცხლმოკიდებული საშა კი ბიჭებმა გამოიყვანეს, მაგრამ დაგვიანებული იყო... იმ დღეს საშას აირჩინა არ ეკეთა.

რატომ არ გაიკეთა? მას ხომ შეცდომა არასდროს დაუშვია. რალა იმ დღეს არ გაიკეთა აირჩინალი... რალა იმ დღეს არ გვახლდა სამშველო ბრიგადა, გასაბერი ლეიბები რომ გვქონოდა... ან იქნებ რომ გადმომხტარიყო, გადარჩენილიყო...

მე ბოლო ვიყავი, ვინც ის დაინახა, ვისაც მან დაუძახა...
რამდენიმე საათი იცოცხლა.
ლმერთო, რატომ არ ავდექი, რატომ არ ავედი მასთან მაღლა? რატომ არ შევევარდი მეც მასავით ცეცხლში საშველად? რატომ, რატომ, რატომ?..

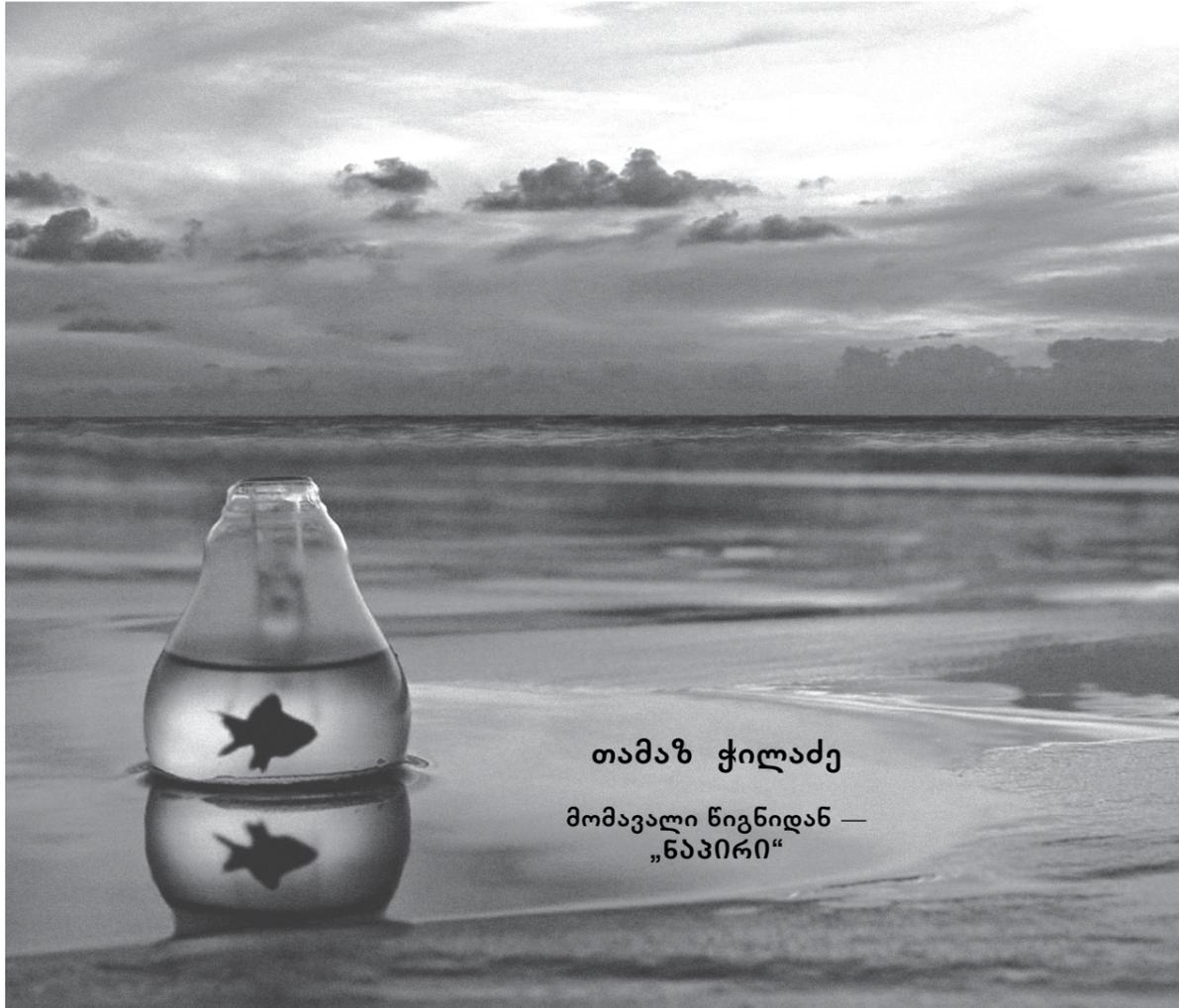
საშა მკვდარია, მე კი ხშირად ვდგავარ სახეზე ხელებფარებული და ვისმენ, როგორ დამძახის და ვხედავ, როგორ მესვრის სამი წლის ბავშვს...

ყოველი დღე იწყება იმ ერთი დღის დავინყების მცდელობით და ყავის ხანგრძლივი მორევით.

ვერ წამოვალ სახანძროდან. ვერ წამოვალ! იმიტომ, რომ ასე მგონია, ეს საშას ღალატი იქნება.

ახლა მარტო ნიკო არ ვარ, ახლა საშაც ვარ...
უკვე ორი წელია...

თამაზ ჭილაძე

მომავალი წიგნიდან — „ნაპირი“

თითქოს ვილაცას, მიუნვდომელს, სურს გაგვახსენოს,
რაც დაგვაფინყდა, თუ ვივინყებთ ასე ადვილად —
ღმერთის ნაბოძებ სინათლეში ბნელში რომ ვსხედვართ,
შიშის ამარა
და აღარც გვიკვირს, რაც ნამდვილად საკვირველია,
რომ სწორედ შიში გვათამამებს — გაუძლოთ დროის
არამართო დაუნდობლობას,
საკუთარ თავსაც —
ამ იდუმალ, ვერაგ არსებას...

ღრუბელი, როგორც ხომალდი, მიდის,
ჩრდილს ბადესავით მიითრევს დაბლა
და ზოგჯერ წამით, საოცრად მშვიდი,
მთვარე გაკრთება, ვით ღრუბლის აფრა.

ქარი წრიალებს და ისუსხება.
არ ჰყოფნის მინა, მისგან ნარყევი
და მეც, ქარისგან მონუსხულივით,
აფრიან ხომალდს ცაში დავყვები...

უმჯობესია, ისევ ზღვამ გითხრას,
რაზედაც ჩემთვის ვნალობდი დიდხანს.
მითენებია და მიფიქრია,
არავინ მყავდა, ზღვას ვესაუბრე
და გახდა ჩემი მესაიდუმლე
ეს უცნაური, ლურჯი სტიქია.

როგორც ფრთოსანი, როცა ბუდეში
ველარ ეტევა და სივრცეს ელტვის.
ასე მგონია, ჩემდა ნუგეშად,
დაგიძახებს და ყველაფერს გეტყვის...

სიბერის თეთრი წყვიდადი,
წყალში ჩამბალი ხშიადი,
რალაც კი უფრო მალადი,
რალაც კი უფრო დიადი.

როგორ ჰგავს, ღმერთო, ერთმანეთს
სალამო და განთიადი!..

უცნაური დღეა,
უცნაური მარტია,
თითქოს ღრუბლის ტყვეა,
ამ ცას რა დამართნია?

თითქოს ვილაც მოთქვამს,
იქნებ ღმერთის ჩანგია,
ჩვენს უსმენო მოდგმას
არაფრად რომ არგია...

უცნაური დღეა,
უცნაური მარტია...

რომელიმე თეთრი
ეკლესიის ახლოს
ნახო შენი ბოლო,
მშვიდი სამოსახლო

და იქნება იქვე
კვიპაროსიც იდგეს,
არ წვიმდეს და ქარიც
ჩამდგარიყოს იმ დღეს.

იხსენებდეს ვინმე,
სულდგმულობდი რითიც,
რომ გჯეროდა სიტყვის,
გქონდა ღმერთის რიდი,

თამაშობდეს ბავშვი
და უსტვენდეს ჩიტი...

სიზმარში ჩნდება ბავშვობის სახლი,
მოგელანდება სულ ერთი წამით,
თითქოს გეძახის ნამგზავრს და დაღლილს,
რომ ფანჯარასთან დაგიდგას სკამი.

შენ იმ ფანჯრიდან გახედვას ნატრობ,
გადავიწყებულ ფიქრებს რომ ამხელს,
სახლი კი ქრება და ქუჩას ათოვს
და ვერ იხსენებ იმ ქუჩის სახელს...

საკმარისია სულ ერთი ჩქამი,
სულ ერთი წამი, სულ ერთი ბგერა,
იგრძნო — სიცოცხლის დინება ჩქარი
რომ შეგიძლია აქციო ფრენად.

ამ ერთი ჩქამის, ბგერის თუ წამის,
პატიმარივით შერჩი მოლოდინს
და უცნაურად ნეტარ წამებით
მის გაგონებას უცდი ბოლომდი.

მხოლოდ შენს სულში ჩნდება ის ბგერა,
მოგასმენინებს ქვეყნად ვერავინ,
რომ გადაიქცეს უცებ სიმღერად
შენი ჩურჩული გაუბედავი...

როცა თოვს, ისევ შენთან ვარ ფიქრით,
მხოლოდ ფიქრშილა ვხვდებით ერთმანეთს,
ასე მგონია — პანია ფიფქიც
ჩემი გულივით უნდა ფეთქავდეს.

და ათოვს, ათოვს ცარიელ ბაქანს
და სადგურის ზარს რეკავს მორიგე,
სადაც მივდივართ და მაინც აქ ვართ,
ერთმანეთისთვის ვქრებით ორივე...

ჩემი ფიქრია თვალუნვდენელ სივრცედ ქცეული,
მისამართებით, სახელებით სავეს მაქვს თავი,
კვლავ ფეთქავს გული, იფერფლება მხოლოდ სხეული,
ღმერთო, ეს შენი წყალობაა თუ სამართალი?!

ვით ბნელ გვირაბში წინ წასულთა მიმქრალ ფეხისხმას,
მოვდევდი გუმანს უსინათლოდ, ხელის ცეცებით,
შენ ვერ გააკადრე — შემეცვალა, რაც არ მეღირსა,
ბედნიერების ნამსხვრევებით თუ ნამცეცებით.

ვინამე იმის არსებობა, რაც არ არსებობს,
რამაც სიმართლის დაუნდობელ მახვილით დამჭრა,
რომ ვერ ედრება ოკეანე ცრემლით ავსებულ
გულს,
ვერც უდაბნო — უცრემლოდ დამშრალს.

და ჩემი ფიქრი, სხვა მხარეში გადაღწეული,
მიქრის, საკუთარ სითამამის ელდით დამთვრალი,
კვლავ ფეთქავს გული, იფერფლება მხოლოდ სხეული,
ღმერთო, ეს შენი წყალობაა თუ სამართალი?!

უცნაური ხმა მომესმის შორით,
თითქოს ვუსმენდე მთვარის ნაბიჯებს,
რაც მოულოდნელ შვებას მანიჭებს,
ვთავისუფლდები ჩემგანვე, მგონი,
შემკრთალი დღეთა ერთნაირობით,
მეხის სიჩუმით,
სიჩუმის მეხით,
ცას შეხიზნული ერთი პირობით —
უკან არასდროს მომიცდეს ფეხი...

აბობოქრებულ ცის მრისხანე, ბნელ სამყაროში
დაჭრილ ჩიტივით
ფარფატებდა უმწეო ფრანი
და გვაგონებდა უცაბედად განყვეტილ სიტყვას,
გაფრენილ ილბალს,
დაკარგულ იმედს...

და ანათებდა ზოგჯერ ელვა —
ღრუბლის ღიმილი...

ბედნიერება თუკი ერთხელ მაინც გელირსა,
ანდა შორიდან დაგინახავს მისი ციმციმი,
ნათურას რომ ჰგავს გასწრებული მატარებლისა,
სიცარიელის იგრძნობ სიმძიმეს,
უცებ სურვილიც გაგიჩნდება გადაფრენისა
იქ, სადაც ისმის მარტოხელა ღმერთის ფეხის ხმა,
სადაც ცხოვრება გიბრუნდება თითქოს ლანდებად,
სადაც მზე ჩადის,
ჩადის,
ჩადის,
და არ ღამდება...

რამდენი უნდა გვეტანჯა და, თუნდაც, დაგვეთმო,
შევგუებოდით ქვეყნად ყოფნას უერთმანეთოდ,
მაგრამ დამთავრდა, რაც გვეგონა, რომ არ მთავრდება
და შევაქციეთ ჩვენივე ბედს ზურგი ორივემ,
ვერც კი ვიგრძენით, რომ საკუთარ თავს გავქვეციეთ,
ჩვენზე ძლიერს და ჩვენზე გონიერს,
გადაქცეული მოლანდებად, ელდად, ლანდებად,
ის სიყვარული — წყალობა ზეცის —
მოგონებადლა გავიყოლიეთ.

თუმცა, გულს მაინც შერჩენია ნამცეცი დარდის,
როგორც ბუმბული ჩიტის ბუდეს ანდა გალიას
და გვეჩვენება, თუ ნამდვილად უჩვენოდ გადის
დრო — მიქრის სადღაც, ჩვენთვის უკვე აღარ სცალია...

ყველას, ვინც ახლა რალაცას თუ ვილაცას ელის,
შენ გაუგე და გაუმართე, უფალო, ხელი,
შენ გაამხნევე კალატოზი თუ მინის მხვნიელი
და ერთხელ მაინც დააძინე სიტყვის მძებნელი —
ყველას ტკივილის გულში დამტევი,
ღამის კი არა, ამ ცხოვრების თეთრად გამთევი,
მარად ჭაბუკი, მარად ბებერი.

ამოიარა ქვესკნელის ხვრელი
და დაემსგავსა კლდიდან ჩამოთლილს
იმქვეყნიური მზით გარუჯული,
გაბრუებული ამ სამყაროთი,
სადაც ცის ცრემლი წვიმად ჩამოდის
და ქარს ბალახი მისდევს ჩურჩულით.

შორი მგზავრით მოჰყვება ცისკარს
და ენაცვლება ზაფხულს ზამთარი,
მოდის, თანდათან თითქოს ფრთებს ისხამს
და გასაფრენად უკვე მზად არის...

 „სიტყვა ცხოვრებისა“
 იოანე

არსებობს სიტყვა, რომლის ხმამალა თქმა ნიშნავს შენად დარჩე ბოლომდე, ნიშნავს ჯართისგან სულის განადმევას და გარდაუვალ ფრენის მოლოდინს.

უცებ გაქრება კიდეც სიმწარე ამდენ წამების და სიბოროტის და რადგან ერთხელ უკვე იწამე, მისი ლოდინით ცოცხლობ ბოლომდე...

 ის ცხოვრებაა, რაც აღარ გვახსოვს და რაც კი გვახსოვს, ის სიზმარია, თვითონვე ვარდევით ოცნებით ნაქსოვ სამყაროს და თან ვჩქარობთ ძალიან.

ენაცვლებიან ერთმანეთს ასე ჩვენი სიზმრები და ჩვენი ცხადი და გაურკვეველ ლოდინით სავსე სიზმარი გვრჩება, ცხოვრება გადის...

 უცებ დავკარგეთ თითქოს ქვეყანა, სადაც ვეკიდეთ იმედის თოკზე, გადაუხდელი დაგვრჩა ბეგარა შვების, სიცოცხლის ფასად რომ მოგვცეს.

დავკარგეთ ერთად ფიქრის სურვილიც, ერთად ოცნება თუ ცაში ფრენა, ტელეფონიდან გაქრა დუმილი — ჩვენთვის ყველაზე მეტყველი ენა.

და მივივრის კიდეც, რომ ისევ რეკავს, ჩემგან ამაოდ რალაცას ითხოვს, გარდასულ დღეთა ნამცეცხვს კენკავს ხსოვნა, სხვის ამბავს მიყვება თითქოს...

 მზე ჩადიოდა...
 გალმა გუმბათი იძახდა „ჭიტას“!
 მოხუცი ქალი წყალს იღებდა ეზოში, ჭიდან...
 ეჩქარებოდა მზეს თითქოს სადღაც და გზას, მოკლეზე, ზღვის გავლით, ჭრიდა...

 რამდენ რამეს მიმალავდი, გული რომ არ მტკენოდა, საფრთხე, როგორც ჰიმალაი, დაგვცქეროდა ზემოდან და რადგან თვალს ვერ ვუწვდენდით, თუ იყო, არ გვჯეროდა...

 ალბათ გამჩენის ნების თანახმად, იმ სიხარულის შევრჩი მოლოდინს, რომ უსათუოდ ვიტყვი ხმამალა, რაც კი უთქმელი დამრჩა ბოლომდე.

ოლონდ, თქვენი ხმა მომწვდეს აქედან და ერთი წამით წამომახედა, ენახო ის, რაც კი პირველად ვნახე — დედის დალილი და წყნარი სახე, მომასმენინა სიმღერა მისი, რომელიც თითქოს გულის კარს აღებს, კვლავ განვიცადო ელდა სიმშვიდის, ჩვენს მთებს რომ ახლავს, ვით ბაირაღებს.

ოლონდ, თქვენი ხმა მომწვდეს აქედან...

 ხმა გამეცი, ხმა და ნურაფერს მკითხავ, რად გიცდიდი ასე უსაშველოდ დიდხანს. გიცდიდი თუ ჩუმად ვიცლებოდი სისხლით დარჩენილი თითქოს ქვეყნის გადაღმა. მეცლებოდა მინა, მოზომილი მისხლით, ხმა გამეცი, ხმა!

არც შენდობას ვითხოვ, არც სიყვარულს გიხსნი, ხმა გამეცი!
 ხმა!
 გეძახი და გიხმო, ხმა გამეცი, ოლონდ არაფერი მკითხო...

 ...და როგორც ბრმების თავშესაფარი, იდგა წყვილი — ოცნების ზღუდე...
 ღამეს ეფარა ჭინჭრის საბანი...
 დერეფნის ბოლოს ენთო სანთელი და ჩანდა მერცხლის პანია ბუდე.

მე ისევ მქონდა შენი იმედი, თუმც არ ვიცოდი რისთვის და რატომ, მაგრამ მყოფნიდა ასე მცირედიც, ამ სიბნელეში დარჩენილს მარტო.

მდინარე ჩუმად მისდევდა ქუჩას, გაავებული უყფელა ძალი, რადგან ელავდა უცხო და ურჩად, სადღაც მიჰქონდა ბალი თუ სახლი.

მე კი გიცდიდი ისევ უაზროდ, კვლავ მინდობილი ნაცნობ ოცნებას, გული ელოდა, რალაც უნაზეს ხელის შეხებას თუ გაცოცხლებას.

თუმცა ვიცოდი, იყო ზღაპარი მდინარის ლანდიც და მერცხლის ბუდეც, და როგორც ბრმების თავშესაფარი, იდგა წყვილი — ოცნების ზღუდე...

 ვილაც აგროვებს თითქოს თოლიებს, იფიქრებ — ნაპირს ათოვს და ათოვს და ზღვაც — ალისფრად ათროლილებული, თითქოს პირველად მასპინძლობს მნათობს.

ზვირთებიც, როგორც სტუმარს, ელიან ჩამავალ მზეს და აღარ ბორგავენ და ჩემი გულიც, უცნაურია, მკერდშიც და ზღვაშიც ფეთქავს ორგანვე...

 დავრჩი ასე მარტო შენი გადამკიდე, როგორც მძიმე პალტოს, დარდს ხის ტოტზე ვკიდებ, მოიპარონ, ვნატრობ, ჩამოვხსნიდე ვიდრე...

 სიზმარში ჩნდება ბავშვობის სახლი, ისიც ხანდახან, სულ ერთი წამით, თითქოს მეძახის ნამგზავრს და დალილს, რომ ფანჯარასთან დამიდგას სკამი.

მე იმ ფანჯრიდან გახედვას ვნატრობ, ის დავინყებულ სურვილებს ამხელს, სახლი კი ქრება და ქუჩას ათოვს და ვერ ვიხსენებ იმ ქუჩის სახელს...

 გადმიქროლეს ჩიტებმა მოყვივივე ისრებად, ფრინველების დიადი გადაფრენა იწყება.

გულმა რა ქნას ბებერმა, სულის ერთმა შებერვამ, დღეებს რომ არ ითვლიდა და ახლა წუთს მისტირის, სინანულის ცრემლები გადაჰკვრია ბისტივით.

ასე უფროდ დარჩენილს დრომ დაადო ბოქლომი — უცნაური სასჯელი — გასაღები წინამძღოლ ჩიტს ნისკარტზე ჰკიდია...

რალა დარჩა სათქმელი...

შეორთქლილა სარკმელი, თუ სიბერის ბინდია?..

 შორს ბათუმის მოჩანს პორტი და ნითელი ტანკერი, ფიქრი თითქოს ცისარტყელას ძაფითაა ნაკერი და ათასფრად ირეკლავენ შორიზონტის სარკენი...

 ყველაზე დიდი სიფრთხილით უნდა თავისუფლებას მოექცეს კაცი, ჩვილი ბავშვივით გაზრდილი გულთან ცაში გაუშვას, ღმერთი თუ აცლის, რომ იმედივით შესტრფოდეს მუდამ, ბაირალივით ღრუბლებში ანვდილს.

უნდა უვლიდეს შორს და უკარებს, სიამეს ჰგვრიდეს მისთვის წამება, ამ წამებისთვის უნდა უყვარდეს, მოკვდება, თუკი არ ეყვარება...

ნიგნის დანარას პაპირა

ემზარ კვიციანი

რქანითელის მტკვანი

18.09.2015. გახსენებაც არ მინდა, იმდენად მიშხამავს გუნებას რეზო ჭეიშვილის გარდაცვალება. დაღუპვამდე რამდენიმე თვით ადრე, უკანასკნელად, რუსთაველზე შემხვდა „ლიტერატურული საქართველოს“ რედაქციიდან გამოსული. ცოლი ახლდა, მარტო აღარსად დადიოდა. მანქანითაც ქალბატონი მარინა დაატარებდა. არ მომეწონა მისი გამოხედვა, გვერდზე გადაქანებული თავი. ლაპარაკითაც შენელებულად, დუნედ ლაპარაკობდა. ეს ძველი რეზო აღარ იყო, მაგრამ ასე მოულოდნელად თუ წაიქცეოდა, არ მეგონა. თითქმის მთელი ცხოვრება ერთად გავლიეთ, ბევრი რამ გადაგვხდომია. გადანწყვეტილი მაქვს, ნიგნი დავწერო მასზე, რაც იოლი საქმე ნამდვილად არ არის.

მთელი კვირა გადის, არ მასვენებს ფიქრი ჩემს ძმასავით საყვარელ, უახლოეს, ახალდასაფლავებულ მეგობარზე. ვისაც ჭკუა მოეკითხება, რაიმეს გაგება შეუძლია, ყველა მიხვედრილია, რამოდენა ნიჭის კაცი დაკარგეთ. კი ვიცოდი, ჯანმრთელობა შერყეული რომ ჰქონდა, მაგრამ იმდენს არ ვკარგავდი, რამდენიმე წელინადს კიდევ იცოცხლებოდა.

ერთხელაც გადავთვალე როსტომ ჩხეიძის შედგენილი მისი მშვენიერი რჩეული („კვამლი და სხვა“. 2013), რომლის მწვანე სუპერზედაც ავტორის ფოტოა — ბებერი ხის გადანაჭრზე გაბუსხვებული, მონყენილი, ხელებდაშვებული რეზო ზის. სივრცეს თითქოს რაღაცით უკმაყოფილო გაჰყურებს. თეთრი უღვაშები და ჭაღარა თმა ბუნებრივად ეხამება ასეთივე ფერის კეპს. ეტყობა, სურათის გადასაღები ადგილიც თავად შეარჩია. რატომღაც ისეთი განცდა დამეფლავა — საუბრის გამგზავრებულად და მიღმა სამყაროში მოხვედრილი უეჭველად შეხვდებოდა მამამისს, ვისაც ხასიათით, გონებაშეხილობით, გარეგნობითაც ძალიან ნაგავად. გონებაში მყისიერად გაკრთა რამდენიმე საამისო, ნაუცბათივი სტრიქონი და აქვე უერთდა, ცალკე გამოსაქვეყნებლად არ გამოდგება:

*შენ ხარ, თუკი ვინმეზე
გული მწარედ მტკენია,
რეზო, ძმავე, უშენობა
ვერ წარმომიდგენია,
ნიჭით, მიგნებებითაც,
ხარ აბსურდის გენია,
მჯერა, მოგვეგება —
მამაშენი, ბენია.*

ქუთაისში სახელდახელოდ დაბეჭდილი ექვსგვერდიანი გაზეთი მიმზიდველად გამოიყურება. საგანგებო გამოცემა სავსებით სწორადაა დასათაურებული — „საქართველო ემშვიდობება რეზო ჭეიშვილს!“ ყველაზე მეტად, აზრის სიღრმითა და პაიროვნებით, მომეწონა ზურაბ კიკნაძის ესეი — „მზით განათებული ნიგნებით ხელში“. თუმცა ალბათ უფრო მოქნილი სათაური აჯობებდა. ჩემს წერილსაც („მოუხელებელი დანაკარგი“) არა უშავს, მაგრამ როგორც ზემოთ აღვნიშნე, რეზოზე მოზრდილი ნიგნის დანერგვა ვაპირებ, სადაც ვიტყვი, ჩემ თვალწინ როგორ დაიბადა იგი მწერლად, შევცდები, ჩემებურად გადმოვცე მისი განუმეორებელი, არავისთან შესადარი მხატვრული ოსტატობა. გაზეთში სასიამოვნოა გივი შაჰნაზარის მცირე მოგონება, შარლოტა კვანტალიანის ლექსი, სხვა რამეებიც. „ლიტერატურულ საქართველოშიც“ გამეტებულად, გულიანად არის მასალები (თამაზ ნიგნივაძე და გოგი ხარაბაძე). ასევე მოსაწონი, ჭკვიანურია „ლიტერატურულ გაზეთში“ გამოქვეყნებული ვანო ამირხანაშვილის წერილი. აშკარაა, უნდა დაინყოს რეზო ჭეიშვილის ნამდვილი სახის სრულად წარმოჩენა. იგი დაუყოვნებლივ სათარგმნელია რუსულ, ინგლისურ, სხვა ევროპულ ენებზე. დროა, რეზო ჭეიშვილის დიდი შემოქმედება გასცდეს საქართველოს საზღვრებს და მსოფლიო აღიარება მოიპოვოს.

სრულყოფისკენ მიმავალი გზა

19.09.2015. ბევრჯერ თქმულა, რომ რითმა საუღარუნო, სახუმარო რამ არ არის. თუკი შესაფერ ოსტატობას ფლობ, მასზე ბევრია დამოკიდებული; თვითონვე გაგრძობინებს, რამდენად სწორად არის მოხმობილი. მიაჩნიათ, რომ იგი მთავარი ჯებირია — მდგრად, კლასიკურ ფორმას

უშნოდ მოზღვავებული, უნიჭოთა უსახური ვერლიბრის შემოტყვისგან იცავს.

რითმა გეზის მიმცემია და თუ თავის ადგილას ჩასვი, სასიკეთოდ წაგადგება. შედარებით იოლად მისაგნები რითმა, რომელზეც გიფიქრია და გუნებაში მოგისინჯავს, მერე კი, შენგან დამოუკიდებლად სხვამ გამოიყენა, უყოყმანოდ უკუსაგდებია და მათგან თავის შეკავება ჯობს, ვინაიდან ამნაირი წყვილები ნამეტანი ზედაპირზე დევს. ასეთ რითმას სიღრმე, იდუმალება აკლია, აგამჩატებს, სათქმელს დაამცრობს. იმანაც არ უნდა გატკინოს გული, მენ მიერ გამოყენებული რითმა თუ სხვის ლექსშიც აღმოჩნდება. მთავარია, სტრიქონს ბუნებრივი იერი ჰქონდეს, ხელოვნურობა არ ეტყობოდეს. საბოლოოდ ორი პოეტის მიერ ერთი და იმავე წყვილულის გამოყენებისას, რითმა მისი კუთვნილება ხდება, ვისი ლექსიც უფრო ძლიერია.

მაგალითად, გალაკტიონ ტაბიძეს, რითმის დიდოსტატს, ადრეულ, უმნიშვნელო ლექსში გამოყენებული აქვს წყვილი: მეფეთა — შემომეფეთა. შემდგომში (სრულიად გაუცნობიერებლად) გიორგი ლეონიძემ ეს რითმა ჩართო თავის ერთ-ერთ შედევრში „ნინოწმინდის ღამე“ და იგი სამუდამოდ მის სახელს დაუკავშირდა.

ადრეც მითქვამს, ლექსი დასრულებულად, დახვეწილად მაშინ უნდა ჩათვალოს, როცა ყოველმხრივ შეამოწმებ და რომელიმე სტრიქონის გაუმჯობესება, უკეთ გამართვა აღარ შეგეძლება, ეჭვი შედმეტი ხდება. აქ თითოეულ სიტყვას, თითოეულ ბგერასაც კი გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს. განსაკუთრებით შეუმცდარი შერჩევა ჭირდება ეპითეტს, რისი მოძებნის დროსაც უთუოდ უნდა გაითვალისწინო სიზუსტე და ჟღერადობა. დიდი ნვალება გადახდება, ვიდრე სრულყოფილ ვარიანტამდე მიხვალ. ყველაზე ძნელია, მიადლო ზღვარამდე მიყვანილ ბუნებრიობას, რაც უმთავრესს, სწორ ინტონაციას განაპირობებს. უამისოდ ლექსს არ ექნება სასურველი ზემოქმედება. ის, რასაც საზომის არტახებში აქცევ, შენსავე მეტყველებს უნდა უახლოვდებოდეს. თუ სწენა უკიდურესად გამძაფრებული გაქვს, ამის შემჩნევა არ იქნება ძნელი. რითმა და ეპითეტი იმიტომ გამოიყენება, რომ ხშირად ამ ორ რამეზე ატყობენ პოეტს, რა ძალისა და ღირსებისაა იგი, ყოფნის თუ არა ოსტატობა.

მიუხედავად იმისა, ბევრს ვწერ და გამოცდილებაც არ მაკლია, ზოგიერთ ლექსზე ხანგრძლივად მიხდება კირკიტის ხელნაწერს, შავს, არ ვიტოვებ და სუფთად გადანერილი ვერ მიხვდებიან, რამდენი ვინვალე, რა გზა გამოიარა თითოეულმა სტრიქონმა, ყოველმა სიტყვამ. სამპირი ტყავი მაინც უნდა გააძრო თავდაპირველად დანერილს. როცა რომელიმე ადგილი გაეჭვება (მეტწილად, ფინალური სტროფი) და ამ ყოფნაში დაგაღამდება, მიძალეებას აჯობებს, ვარიანტების ძებნა გადადო, დაისვენო და დილისკენ ყველაფერი დალაგდება. შენი გონება ძილში განაგრძობს ჩხრეკას

და გამოღვიძების უმალ მოგანგდის იმას, რის მიგნებასაც ლამობდი.

ახალი, მანამდე გამოუყენებელი რითმის მიგნება ჩემი მუდმივი საზრუნავია და ლექსის ამ ერთ-ერთ ძირითად ელემენტს კვლავ ჩავუღრმავებდი, როდესაც ვარლამ შალამოვის ძალზე მნიშვნელოვან და რამდენადმე წინააღმდეგობრივ ესსეს („რითმა“) საგანგებოდ განვიხილავ.

საოჯახო-სამეურნეო ლექსიკონი

20.09.2015. გურიაში, ძველი გლეხების, ბევრის მცოდნე მეურნეებისაგან (დღეს მათი სახსენებელიც აღარსადაა) მრავალი მარჯვე, მოხდენილი სიტყვა გამოგონია. ჩვენს გადაღმა, ცოლთან ერთად პატარა სახლში ცხოვრობდა უშვილო ბერიკაცი, ლადიმე ნილოსანი, მამაჩემის სიყრმის მეგობრის კოლია ნილოსანის ნახევარძმა. მისი დედინაცვალი, ოთხმოცდაათ წელს გადაცილებული ივლიტე თავის ელამ, განათლებულ პედაგოგ ქალიშვილთან, ოლასთან ერთად, გვერდით სახლობდა, ორ ობოლ ციციუნლოვან გოგონას ზრდიდნენ.

ლადიმე მომცრო ტანის კაცი იყო, მელოტი. ყაბალახი ჰქონდა თავზე მოხვეული, ბალ-ვენახს, ჩაის ნარგავებს უფლიდა. რამდენიმე ჭურიც მახსოვს, სახლის უკან, კომპის ძირში ჩაფლული. ჭურის ამოსარეცხის სახელი, მიყუღებული რომ იყო ფოცხთან, თხთან და ბართან — „ორჩხუში“ — პირველად მისგან გავიგონე. ესაა ჯოხზე ნამოცმული და მომრგვალებული, ბლის ატკეცილი ქერქები, ჭურის ამოსარეცხად ფრიად მოხერხებული — ღვინის ჩარჩენილ ნალექს ამორებს ჭურის კედლებს. ახლაც ჩამესმის ყურში იმ იარაღის ხრაშუნი. თითქოს თვით სიტყვაც გამოსცემს ასეთ ხმას. დასანანია, რომ მწერლობაში არ იყენებენ. დავით კაკაბაძის გენიალურ იმერულ ნატურმორტზე კი უნდა იყოს გამოსახული, კოპესთან ერთად. კოპე გამხმარი, გამოღრუბნული მწარე ხაპის-გან მზადდება, ჭურთან დანაკლებული ღვინის ამოსაღებად ხმარობენ (გავიხსენოთ ანა კალანდაძის „ღვინიანი კოპე“). ამოხაპავაც, აშკარაა, ამ ხაპთან არის დაკავშირებული. იგი ტყეში სამუშაოდ ნასულებს სასმელი წყლის ჭურჭლის მაგივრობასაც უწევს. დათესილმა და ამოსულმა მწარე ხაპმა ღობეზე იცის შეცოცება და როცა დრო მოუვა, თეთრი, ქათქათა, ნაგრძელბული ყვავილი გამოაქვს.

იმავე ლადიმე ნილოსანისაგან მსმენია — ანჯამას, რაზედაც კარია შეკიდული, ჩვენ კუთხეში „კოჭყური“ ერქვა. ენათმეცნიერს შეუძლია ახსნას მისი წარმოშობა. ასეთი ლამაზი, ჟღერადი სიტყვა არაა დასაკარგი.

ლადიმესთან ახალგაზრდები ხშირად ვვხვდებით ხოლმე სუფრასთან. თიხის ჩიბუხს აბლაკუნებდა. გულის ჯიბეში მუდამ ედო კვეს-აბედი. არყის წრუპვა უყ-

ვარდა და როცა შეთვრებოდა, აღიღინდებოდა („ჩემო ნათლიდედაო...“), კიდევაც ჩაუკრიმანჭულბდა. თავი მოჰქონდა, ბიძიბო, მასე ნუ მიყურებთ, მე ადრე სამუელ ჩავლემვილის გუნდში ვმღეროდი.

მახსოვს (ჩვენც გვექონდა, სამზარეულოს გარეთ იყო, კედელთან) კონუსური ფორმის მოზრდილი ქვის ჭურჭელი — „ჩამური“. ახლა სოფელში ჭურჭელი, მეურნე აღარაა და მეექვსეა, ის გვერდებდაკენილი ჭურჭელი — სხვადასხვა მარცვლეულის გასარჩევად, საცხეველად განკუთვნილი — სადმე მოიძიონ. აღარც მისი ხსენება იქნება.

ბავშვობისას ქედზე დავყავდი მამიდაჩემს და იქ მინახავს ერთი წერწეტა, სწორღეროვანი მცენარე, რომელსაც იქაურები „კვიდოს“ ეძახდნენ. ეს იგივე ჯონჯოლია, სახელმწიფილი. აპრილში, როცა აყვავდება, მის შეხედვას არაფერი ჯობს. ამდაგვარი სახელები მცენარეებისა სხვაც ვიცი, მაგრამ სხვა დროს გავიხსენებ, როცა ჩემი ყრმობის წლების აღწერას შევუდგები კარგა ხნიდან განზრახულ ნიგნში, რომელსაც თითქმის ოცდაათი წელია ვეზომები, მოზრდილი შესავალიც დავწერ და სამეურნეო ველად დავაყენე.

აქვე მინდა, ვახსენო თავისებური ცოცხი, რომელსაც ქალები ეზოს დასაგველად იყენებენ. გრძელ ჯოხზე სპილენძის მავთულით (რკინაზე უფრო დრეკადი, დამყოლია) მიმაგრებული იყო ბამბუკის წვრილი, ფოთლებაცცენილი, უკვე გაყვითლებული ტოტები, ყვითელივე, ჩამოყრილი ფოთლების მოსახეცხად ძალზე მოსახერხებელი. ასეთ ცოცხს „ფორჩხს“ ეძახდნენ. იგი ხშირად მინახავს, შემოდგომობით, ჩემი გამზრდელი მამიდის, ანეტას ხელში. ეს სურათი განზრახულ ნიგნში საგანგებოდ უნდა დავახატო.

მოგეხსენებათ, აღმოსავლეთსაქართველოში, ურმის გვერდებზე დატანებულ ხელმოსაჭიდს „ჭალს“ უწოდებენ, გურიაში კი — „ცეტერას“ ეძახიან. როცა ვინმე ონავარი ბიჭი ზედმეტად იანცებდა, იმაზე იტყოდნენ (ნახევრად ხუმრობით), ცეტერაზე უნდა ჩამოანცვაო.

ვინ მოსთვლის, რამდენი მშვენიერი, საგნის, ნივთის ნათლად გამომხატველი სიტყვაა გაბნეული, მივიწყებული. სოფლების გულსაკლავად დაცარიელების გამო, ეს ფასდაუდებელი საუნჯე სამუდამოდ იკარგება, დავიწყებას ეძლევა. საყველთაოდ ცნობილია — ცალკეულ კუთხეთა დიალექტები ენის მაცოცხლებელი წყაროა და ამას მეტი ყურადღება უნდა მიექცეს. ასეთ შენაკადთა დაშრეტა მშობლიურ ენას უკიდურესად გააღარიბებს, გააუფერულებს.

ჯადოეტი მოსდის

22.09.2015. ამ ოცი დღის წინ ჩვენი ბუჩინისტის, საუკეთესო, უპატიოსნესი პიროვნების, ბატონი გრიშასაგან (ნუცუბიძის 16) ნამოვილე ბროდსკის ესსების ორი

„ალისფერი დამლა“ (ორიგინალური სახელწოდება — The Scarlet Letter) გახლავთ ცნობილი ამერიკელი რომანტიკოსი მწერლის, ნათანელ ჰოთორნის რომანი, რომელმაც ავტორს დიდი სახელი მოუხვეჭა თავის სამშობლოში და დროთა განმავლობაში ამერიკული ლიტერატურის კლასიკად იქცა. რომანი 1850 წელს გამოიცა და მაშინვე მოიპოვა საქვეყნო აღიარება. იგი ეხება აკრძალული სიყვარულის, საზოგადოებასთან დაპირისპირების, დანაშაულისა და სასჯელის თემებს.

„ალისფერი დამლა“ ქართულ ენაზე „აკრძალული ნიგნების თაროს“ სერიით გამოდის. რომანი მრავალჯერ აკრძალეს სხვადასხვა ქვეყანასა და ეპოქაში (მათ შორის, ცარისტულ რუსეთში), როგორც უხამსი და საზოგადოებრივი მორალის შეურაცხყოფელი, რადგან ავტორის სიმპათია აშკარად ეკუთვნის მთავარ პერსონაჟ ქალს, რომელმაც ადგილობრივ მღვდელთან გააბა სასიყვარულო ურთიერთობა და ამით მთელ პურიტანულ საზოგადოებას დაუპირისპირდა.

ნათანელ ჰოთორნი

ალისფერი დამლა

ორი თავი რომანიდან

1 სატუსალოს კარი

ხის დიდი შენობის წინ, რომლის მუხისაგან გამოჩოროკნილი კარიც რკინის სალტეებით შეეჭედათ, თავი მოეყარა თალხტანსაცმლიანი და წონოლაქუდიანი წვეროსანი კაცების ბრბოს, რომელშიც აქაიქ კაპორით თავშეპურვილა თუ თავემიველ ქალებსაც შეამჩნევდით.

ახალი კოლონიის დამაარსებლები რაც არ უნდა დიდი სურვილით იყვნენ ანთებულნი, რომ ადამიანური სათნოებისა და ბედნიერების უტოპია შექმნან, უპირველესადაც გადაუღებელ პრაქტიკულ საჭიროებად მიიჩნევენ, ხელუხლებელი მიწის ერთი მოზრდილი ნაჭერი სასაფლაოსთვის, ხოლო მეორე კი — სატუსალოს ასაშენებლად გამოიყონ. ამ წესის თანახმად, შეგვიძლია შეუმცდარად დავაცხვენთ — ჩვენმა თადარიგებამა ბოსტონელმა წინაპრებმა ისააკ ჯონსონის ძვალთშესალაგის მახლობლად პირველი საფლავი მონიშნეს თუ არა (დროთა განმავლობაში სწორედ ამ საფლავის გარშემო გაშენდა სასაფლაო კინგს ჩაპელის ძველი ეკლესიის ეზოში), უმაღლესად ადამიანური სიბრძნის სიმბოლოა, როგორც სანაშენის საძირკველიც გაჭრეს. ქალაქის დაარსებიდან ოციოდე წლის შემდეგ ხის შენობას უკვე დასტყობოდა ამინდის ცვალებადობისა და დროის მსვლელობისაგან დამჩნეული ლაქები, რომლებიც მის ჩაქაჩებულსა და მოქუთურულ ფასადს კიდევ უფრო პირქუშ იერს სძენდა. რკინის, რომლითაც მუხის ტლანქი კარი შეეჭედათ, ჟანგი მოსდებოდა და ამიტომაც სატუსალო უფრო ძველი ჩანდა, ვიდრე ნებისმიერი სხვა რამ ამ ახალბედ საშენობოში. თითქოს მასაც, როგორც ყველაფერს, რაც დანაშაულს უკავშირდება, არასოდეს ღირსება სიხალის ელფერი. ამ უშნო ნაგებობის წინ, კარტების კვლადამჩნეულ ქუჩამდე, გადამლილიყო მინდორი, რომელსაც ოროვანდი, თეთრამხალა, ნიკანდრა და სხვა სარეველა მოსდებოდა. ამ შეუხვდა მცენარეებს იგივე მინა ასაზრდოებდა, რომელზედაც ასე ადრიახანად ამოზრდილიყო ცივილიზებული საზოგადოების შავი ყვავილი — საპყრობილე. სამაგიეროდ, კარიბჭის მეორე მხარეს ველური ვარდის ბუჩქი გადამლილიყო, რომელსაც ლამის ზედ საპატიმროს ზღურბლამდე გაედგა ფეხვი და ამ შუა ივნისში მშვენიერი ყვავილებით გადაპენტილიყო. ეს ვარდები, ჩვენი წარმოსახვით, თავიანთ სურნელებასა და წარმავალ სილამაზეს სთავაზობდნენ საპყრობილეში გამოსაკეტიდ განწირულ დამნაშავეს ანდა უკანასკნელ გზაზე მიმავალ სიკვდილმისჯილს, ნიშნად იმისა, რომ ბუნების მოწყალებული თანაუგრძნობს და იბრალებს მას.

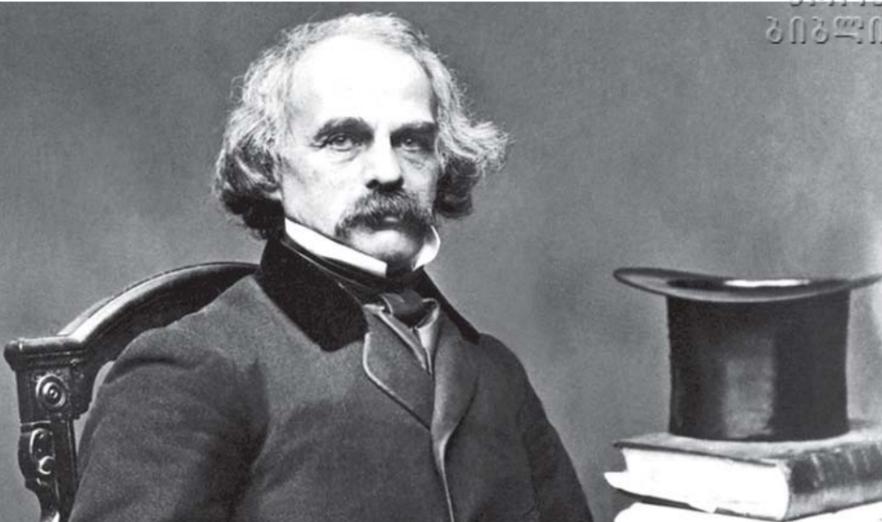
უცნაური შემთხვევითობის წყალობით, ეს ვარდის ბუჩქი ჯერ კიდევ ცოცხლადაა შემორჩენილი მაშინ, როცა მისი დამჩრდილებელი უხამსაზარი ფიჭვები და მუხები დიდი ხანია წამოიქცნენ. იგი ან თავისმა ველურმა შეუდრეკლობამ გადაარჩინა, ანდა — როგორც ღრმადპატიცემული პირები ირწმუნებინან — ოდესღაც მართლაც საპყრობილის კარისკენ მიმავალი წმინდა ეს პეტრინოსონის ნაფხურებზე ამოიწვერა. ასე იყო თუ ისე — ეს ჩვენი განსაჯელი არ გახლავთ. ნავანყდით რა მას ზედ ჩვენი ნაწარმოების ზღურბლთან, ჩვენთვის ეგზომ საბედისწერო კარიბჭესთან აყვავებულს, ისლა დაგვრჩენია, რომ შევანყვიტოთ ერთი ყვავილი და

გავუწოდოთ ჩვენს მკითხველს. იმდეს ვიტოვებთ, რომ იგი გამოდგება სიმბოლოდ იმ ტკბილი ზნეობრივი ნაყოფისა, რომელსაც მკითხველი ამ გზის გავლისას დაკრეფს; თუ არა და, იმ მჭმუნვარებას მაინც გაუჭარვებს, რომელსაც ადამიანური სისუსტისა და სევდის შესახებ მოთხრობილი ეს ამბავი მოჰგვრის.

2 ზაზრის მოვლანი

ზაფხულის იმ დილას — და ეს არანაკლებ ორი საუკუნის წინათ ხდებოდა — სატუსალოს წინ გადაშლილი მინდორი ბოსტონის მაცხოვრებლებს გადაევსოთ. თითოეული მათგანის მზერა რკინით შეჭედილ მუხის კარს მისჯაჭვოდა. ის უღმობელო და პირქუში გამომეტყველება, რომელიც ამ კეთილი ადამიანების წვერიან საზუს შეჰყინვოდა, ქვეყნიერების ნებისმიერ სხვა კუთხეში ანდა თუნდაც თანამედროვე ახალ ინგლისში გარდაუვალი უბედურების მაუწყებელი იქნებოდა — მაცნე იმისა, რომ უკანასკნელ გზაზე აცილებენ სახელგავარდნილ დამნაშავეს, რომლის სიკვდილით დასჯითაც მართლმსაჯულებამ მხოლოდ ბეჭედი დაუსვა ხალხის სამსჯავროს მიერ დიდი ხნის წინ გამოტანილ განაჩენს. მაგრამ მთელი ეს ავბედითი წინათგანობა მაშინვე დაგვტოვებს, როგორც კი გავიხსენებთ, ადრეული ხანის პურიტანების ჩვევას — ყველაფერი უსამველოდ გაეჭირდებინათ. შეიძლება მთელი ეს პროცესია იმის საცქერლად შეკრებილიყო, თუ როგორ სჯიდნენ ზანტ მონას ანდა ურჩ ზავესს, რომელიც მოშობებმა გასამართლებლად სამოქალაქო ხელისუფლებას გადასცეს; დამნაშავე ასევე შეიძლება ფილიპი ყოფილიყო ანტიბოიკოტის კვაკერი ანდა სხვა მწვალებლური სექტის წევრი, რომელსაც მათრახის ცემით გააძევიდნენ ქალაქიდან; ანდა უსაქმური, მანანწალა ინდიელი, რომელსაც თეთრკანიანების ანაპნილმა მაგარამ სასმელმა ქურჩამი აურზაურის მოწყობა გააბედვინა და ამიტომაც წნელებით ხელფხვშეკრულს ტყის სიღრმისაკენ მიაქანებდნენ; შეიძლება ეს რომელიმე ალქაჯიც იყო, რომელსაც მოხუცი მისტრეს ჰობინისის, მომრიგებელი მოსამართლის ავზინიანი ქვრივის მსგავსად, სახრჩობელაზე ეწერა სულის დაღევა. ასე იყო თუ ისე, მაყურებელთა რიგებში მყოფთა ყველა მოქმედებასაზე იმთაველი დაჰკრავდა; ასე იქცევიან ისინი, ვის ცნობიერებაშიც რელიგია და კანონი ლამის ერთმანეთს გასტოლებია, ხოლო გულქვნი კი ეს ორი მოვლენა ისე შერწყმია ურთიერთს, რომ საზოგადოებრივი დისციპლინის ყველაზე მკაცრსა თუ ლმობიერ გამოვლინებებს ერთნაირი მონიშნობითა და შეძრწუნებით ეკიდებიან. მართლაც რომ მწირი და ცივი იყო ის თანაგრძნობა, რომლის მიღების იმედიც კანონის დამარტვევის შედეგად მოქმედა ემფოტთან მდგარი ამგვარი მოწყობისაგან. მეორე მხრივ კი, სასჯელი, რომელიც ჩვენს დროში თვით დამნაშავესთვისაც კი ღიმილისმომგვრელი და აზუნად ასაგდები იქნებოდა, მაშინ შეიძლებოდა არანაკლებად დამამცირებელი ყოფილიყო ადამიანის ღირსებისათვის, ვიდრე — სიკვდილით დასჯა.

ალსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ ზაფხულის იმ დილას, როდესაც ჩვენი ამბავი სათავეს იღებს, ბრბოში აქაიქ შერეული ქალები აშკარად განსაკუთრებული

ინტერესით ელოდნენ მართლმსაჯულების აღსრულებას. ეპოქა ადამიანებისაგან დახვეწილობას არ მოითხოვდა, ასე რომ, ამ ხაზარდებითა და კორსეტებით შემოსილ არსებებს შეუფერებელ ქცევად არავინ ჩაუთვლიდა, თუ საზოგადო თავშეყრის ადგილებში გამოჩნდებოდნენ და გამუდმებით ეცდებოდნენ თავიანთი არცთუ ჰაეროვანი სხეულები სახრჩობელისაკენ მიმავალი ბრბოს რიგებში ჩაეკვეხებინათ. ძველ ინგლისში დაბადებულებსა და აღზრდილებს ზნეობრივი თუ ფიზიკური თვალსაზრისით გაცილებით მეტი სიტლანქე ეტყობოდათ, ვიდრე ექვსი-შვიდი თაობის შემდეგ გაჩენილ მათსავე მშვენიერ შთამომავლობას, რაკილა ამ გენეტიკური ჯაჭვის ყველა ახალი რგოლი დედისაგან მემკვიდრეობით იღებდა უფრო ფერმკრთალ პირისკანსა და დახვეწილსა და ნატიფ სილამაზეს, სხეულის შედარებით მომწივრო ნაკლებსა და ეგებ ნაკლებად ფიცხსა და შეუვალ ხასიათსაც. ქალებს, რომლებიც ახლა სატუსალოს კართან იდგნენ, ნახევარი საუკუნეც კი არ აშორებდათ მამაკაცურ ელისაბედს, რომელიც იმ პერიოდში თავისი სქესის არცთუ გამომაკლისი წარმომადგენელი გახლდათ. ეს ქალებიც მისი თანამემამულეები იყვნენ, ინგლისის ხორციტა და ლუდით ნასაზრდოები მათი მძღავრი აღნაგობა ვერც მორალურ დიეტას დაესუსტებინა. დილის ბრდღვიალა მზე ნათელს ჰფენდა განიერ მხრებსა და გამოვლილ მკერდებს, მრგვალსა და დაუფლაჟა მოყვებ, რომლებიც, შორეულ კუნძულზე დამნიფებული, ახალი ინგლისის ჰავას ჯერაც ვერ ჩამოედნო და გაეფერმკრთალებინა. ამ ქალების უმეტესობა გათხოვილს ჰგავდა, თუმცა მათი თამამი და როყვი საუბრის უხამსი შინაარსი და გამყინავი ტონი ჩვენს თანამედროვეთაც კი შეაჯახებდა.

— ქალებო, — წამოიწყო ორმოცდაათიოდე წლის მსხვილნაკეთებინამა ქალმა, — ერთი აზრი უნდა გაგიზიაროთ. განა თელი საზოგადოებისათვის არა იქნება უკეთესი, თუკი ჩვენ, მოწინააღმდეგე ყველასგან პატივცემული ქალები, ეკლესიის მრეველი, გამოვუტანთ განაჩენს ამ უზნეო ჰესტერ პრინს? აბა, რას იტყვით, მეგობრებო? ეს თავქარიანი ხუთი ჩვენგანის წინაშე რომ წარმდგარიყო, რომლებიც ახლა აქ მხარდამხარი ვდგავართ, განა ისეთი იოლი სასჯელით დაგვიძერებოდა, როგორიც ამ ღრმადპატიცემულმა მოსამართლებმა დააკისრეს? ღმერთმანი, არამც და არამც.

— ამობენ, — ხმა აუნყო მეორემ, — ღირსი მამა დიმსდელი, მისი სულიერი მოძღვარი, გულნატეხი და დაღონებულია, რომ მის სამწყსოში ასეთი საძრახისი საქმე მოხდაო.

— ჩვენი მოსამართლეები ღვთისმოსაში ჯენტლმენები არიან, მაგრამ მეტისმეტად გულმონწყალენი — ამას წყალი არ გაუვსა, — დაურთო მესამე მიმჭყნარმა მათხანამ, — ჰესტერ პრინსისთვის, სულ მცირე, გახურებული რკინით უნდა ამოეშანთათ შუბლზე დაღი. აი, მაშინ კი ნაუხდებოდა ნირი ქალბატონს. ნუთუ ვინმეს ჰკონია, რომ ამ გათახსირებულ კახას ოდნავ მაინც ანადგულებს, რა ექნება ამოქარგული კაბის მუნისპირზე? ავერ ნახავთ, თუ გულსაბნევი ანდა რამე მაგდაგვარი მწვალებლური სამკაული არ მიიბნის ზედ და ქურჩებში ძველებურად თავანულმა არ იაროს.

— ჰო, მაგრამ, — ზაზი ხმით გაანყვიტო-

ნა ახალგაზრდა ქალმა, რომელსაც ჩვილი ეჭირა ხელში, — როგორც არ უნდა დაფაროს დამლა, მისი ხსოვნა მუდამ დაუმძიმებს გულს.

— რომელ დაღებსა და დამღებზე ვლაპარაკობთ, ანდა რა მნიშვნელობა აქვს, ტანსაცმლით ატარებს მათ თუ შუბლით? — შეჰყვირა კიდევ ერთმა ქალმა, ყველაზე უშნომ და უმოწყალომ ამ თვითმარქვიკის მსაჯულთა შორის, — ამ ქალმა ყველა ლაფში ამოგვსვარა და სიკვდილით უნდა დაისაჯოს. ნუთუ სათანადო კანონი არ არსებობს? რასაკვირველია, არსებობს — ამის ნებას საღმრთო წერილიც გვადილევს და ქვეყნის ადათიც. დაე, ამ მოსამართლეებმა, რომლებმაც დღეს ასეთი ლმობიერება გამოიჩინეს, საკუთარ თავებს მოჰკითხონ, როდესაც მათი ცოლები და ქალიშვილებიც გზას ასცდებიან.

— შეგვიბრალოთ, ქალბატონებო, — წამოიძახა ერთ-ერთმა მამაკაცმა ბრბოდან, — ნუთუ ქალის პატიოსნებას სხვა არაფერი უდევს სარჩულად, თუ არა სახრჩობელისადმი შიში? ჩემს ყურს ასეთი აქამომდე არაფერი სმენია! აბა, გაჩუმდით, ყბედებო, სადაცაა სატუსალოს კარის კლიტე გაიღება და თავად ქალბატონი პრინი გამოჩნდება.

სატუსალოს კარი ვილაცამ შიგნიდან მონყვევით გაალო და ჯერ — როგორც შავი ჩრდილი მზის გულზე — გამოჩნდა შემზარავი და უღმობელო სახე ქალაქის სასამართლოს აღმასრულებლისა, რომელსაც გვერდზე ხმალე კიდა, ხოლო ხელში კი თავისი თანამდებობის შესაფერისი კვერთხი ეჭურა. ეს არსება მთელი თავისი შესახედაობით წარმოდგენდა და განსახიერებდა დამთრგუნველ ძალას პურიტანული კოდექსისა, რომლის საბოლოო და უღმობელო განჩინებასაც დიდი ერთეულებით აღასრულებდა. მარცხენა ხელით კვერთხი გამოეჭვირა წინ, ხოლო მარჯვენა კი ახალგაზრდა ქალის მხრისთვის მიეჭვინა და ამგვარად ხელის კვრით მოჰყავდა მანამ, სანამ ციხის ზღურბლთან მისულმა ბრალდებულმა თანდაყოლილი ღირსებითა და ხასიათის სიმტკიცით აღბეჭდილი მოძრაობით მხარი არ აუკრა და ისე არ გამოაბიჯა სუფთა ჰაერზე, თითქოს თავისი ნებით მოსულიყო აქ. ქალს ხელში ჩვილი ეჭირა, სამიოდე თვის პატარა, რომელიც იჭმუნებოდა და სახეს არიდებდა მეტისმეტად მოკაშკაშე დღის სინათლეს, ვინაიდან აქამომდე მხოლოდ დილეგის რუხი ბინდებუნი და საპყრობილის ჩაქაჩებული ალაგები თუ ეხილა მის თვალებს.

ახალგაზრდა ქალმა, ჩვილის დედამ, როგორც კი ბრბოს წინაშე მზის სინათლეზე წარსდგა, არა იმდენად დედაშვილური სიყვარულის კარნახით, რამდენადაც ქვეცნობიერი სურვილით, რომ ამგვარად დაემალა კაბის გულისპირზე ამოტვიფრული თუ მიმავრებული სამარცხვინო დამლა, ბავშვი ინსტინქტურად მაგრად მიიკრა მკერდზე. თუმცაღა მეორე წუთს გონებამ უკარნახა, რომ სირცხვილის ერთი საბუთის მეორეთი დაფარვა არაფერს არგებდა, ჩვილი მკლავებზე გადაიწვინა და ალანჭულმა, თუმცა მაინც მედიდურად მომიღმარემ, თამამი მზერა მოავლო თავის თანაქალაქელებსა და მეზობლებს. მისი კაბის გულისპირს, მშვენიერ ნითელ ქსოვილს, ერთიანად შემოვლევბოდა ოქრომკედით საგულდაგულოდ ამოქარგული ლათინური ასო A-ს თვალწარმტაცი ხვეულები — ისეთი ოსტატობით, წარმოსახვის ისეთი სიუხვითა და გე-

მაჰმუდ დარვიში

პირადობის მოძიება

ჩაინერე!
მე არაბი ვარ.
ჩემი პირადობის მოძიების ნომერი
ორმოცდაათათასია.
სულ რვა შვილი მყავს,
მეცხრე შემოდგომაზე დაიბადება!

ჩაინერე!
მე არაბი ვარ.
და ძმებთან ერთად
მძიმე სამუშაოს ვასრულებ ქვის სამტყელოში,
რათა რვა შვილი გამოვკვებო არსობის პურიით.
აი, ამ კლდიდან მიმაქვს მათთვის
როგორც რვეული, ისე სამოსი...
თავს არ ვიცივრებ შენს სასახლესთან
და მოწყალებას არა გთხოვ კართან.
ამაზე ბრაზობ?

ჩაინერე!
მე არაბი ვარ.
ეს ჩემი ნაღდი სახელია, არ მაქვს წოდება
და მოთმინებით ვარ აღვსილი
იმ ქვეყანაში, სადაც ბევრია ბოღმა და ბრაზი,
ჩემი ფესვები...
სათავის იღებს დროის დაბადებამდე,
თვით სამყაროს დასაბამიდან,
წინ უსწრებს საროს თუ ზეითუნს —
ყველა მცენარეს.
მამაჩემი... იყო მეგუთნის ოჯახიდან,
ხოლო ბაბუა გლეხი გახლდათ,
არა ბატონი —
კეთილშობილთა შთამომავალი.
მზისაკენ სწრაფვა შემასწავლეს წიგნის კითხვამდე,
ჩემი სახლია დარაჯის ქოხი,
ლერწმითა და ხის ტოტებით აშენებული.
იქნებ არ მოგწონს ის, რომ რანგით არ ვარ რჩეული?
ეს ჩემი ნაღდი სახელია, არშერქმეული.

ჩაინერე!
მე არაბი ვარ!
თმის ფერი მაქვს კუპრივით შავი,
ხოლო თვალები — ყავისფერი.
რა გამომარჩევს?
ქუფია მხურავს თავს უკალით' დამაგრებულ
და კლდეზე მყარი —
ვინც შეეხება, მყისვე დაკანრავს.
მისამართია:
ერთი სოფელი უიარაღო და ან უკვე მივიწყებული.
იქ უსახელო ქუჩებია.
იქაურები ქვის სამტყელოში
ანდა
მინდორში მუშაობენ.
ამაზე ბრაზობ?

ჩაინერე!
მე არაბი ვარ.
შენ წინაპართა ვენახები წამართვი, ყველა,
მინაც, რომელსაც ვაჟთან ერთად ვამუშავებდი.
ალარაფერი დაგვიტოვეთ
მე და ჩემს შვილებს
კლდეების გარდა.
თქვენი მთავრობა ამასაც გვართმევს?
მაშინ
პირველი გვერდის თავში ჩაწერე ახლა:
მე არ მძულს ხალხი,
და არავის არაფერს ვერჩი,
მაგრამ იცოდე,
თუ მომშივდება,
დამპყრობელს შეეჭამ!
ამ ბრაზს ერიდე
და უფრთხილდი ჩემს მწარე შიმშილს!

ჩაინერე!
მე არაბი ვარ.
შენ წინაპართა ვენახები წამართვი, ყველა,
მინაც, რომელსაც ვაჟთან ერთად ვამუშავებდი.
ალარაფერი დაგვიტოვეთ
მე და ჩემს შვილებს
კლდეების გარდა.
თქვენი მთავრობა ამასაც გვართმევს?
მაშინ
პირველი გვერდის თავში ჩაწერე ახლა:
მე არ მძულს ხალხი,
და არავის არაფერს ვერჩი,
მაგრამ იცოდე,
თუ მომშივდება,
დამპყრობელს შეეჭამ!
ამ ბრაზს ერიდე
და უფრთხილდი ჩემს მწარე შიმშილს!

შეყვარებული პალესტინიდან

შენი თვალები ეკალივით მესობა გულში,
ტკივილისაგან მტანჯავს... თუმცა ვემორჩილები.

მაჰმუდ დარვიში (1942-2008) პალესტინელი პოეტი, რომელმაც დიდი წვლილი შეიტანა თანამედროვე არაბული პოეზიის განვითარებაში, თუმცა უფრო ხშირად პალესტინური წინააღმდეგობის მოძრაობის სიმბოლოდ წარმოაჩენენ ხოლმე. თუ მის შემოქმედებით ბიოგრაფიას გადავხედავთ, ვნახავთ, რომ ეს არის გზა პირდაპირი პოლიტიკური ლექსიდან პირად, ჩუმ, ღრმა და სევდიან პოეზიამდე, ხოლო დარვიში არის პოეტი, რომელიც გადასახლებაზე, უდვილობაზე და მიუსაფრობაზე შექმნა, რადგან როდესაც მიხვდა, რომ დევნილობას ველარაფერს მოუხერხებდა, ის „სიტყვებისაგან შექმნილ მინაზე“ გადასახლდა, პოლ ცელანის (Stefan Milich, Fremd Meinem Namen und Fremd Meiner Zeit, Identität, Fremdheit und Exil in der Dichtung vom Mahmud Darwisch, Berlin: Schiller 2004) მსგავსად.

პოლიტიკურ ლექსებს შემოქმედების საწყის ეტაპზე, ჰაიფაში ცხოვრებისას ქმნიდა, სადაც ისრაელის მთავრობის მიერ სამი წლით (1967-1970) შინაპატიმრობაც კი ჰქონდა მისჯილი. ამ დროს დაინერა „პირადობის მოძიება“ (1964), „შეყვარებული პალესტინიდან“ (1966)... პირველ მათგანში ავტორი პირდაპირ მიმართავს ისრაელს, როგორც ოკუპანტს, მეორე ლექსი კი სასიყვარულო პოეზიის — ლაზალის ნიმუშია, სადაც სატრფოს როლში დატყვევებული პალესტინა გვევლინება (დარვიშის მიერ ტრადიციული სატრფიალო ლექსის — ლაზალის გამოყენება შემთხვევითი არ უნდა იყოს. გასათვალისწინებელია ტრადიციული ფორმების, უანრების განსაკუთრებული ფუნქცია კოლონიურ და პოსტკოლონიურ ეპოქაში. მესამე სამყაროს წარმომადგენლები ტრადიციულ ფორმას ხშირად იყენებენ ანტიკოლონიური შინაარსის გადმოსაცემად. პალესტინელი არაბები ისრაელის სახელმწიფოს შექმნას დასავლური კოლონიური პოლიტიკის ნაწილად აღიქვამენ)

1967 წლის ეგრეთ წოდებული ექვსდღიანი ომის (1967 წლის ივნისის ექვსდღიანი ომის შედეგად ისრაელმა სინას ნახევარკუნძულის აღმოსავლეთი ნაწილი და გოლანის მაღლობი დაიკავა) შემდეგ პალესტინური წინააღმდეგობის მოძრაობის ცენტრი ბეირუთი გახდა. ჰაიფადან ბეირუთში გადასახლებული დარვიშის ლექსების მთავარი გმირი სამშობლოზე შეყვარებული მებრძოლია, რომელიც თავის განიერის პუმანური აქტივით მითიურად ქორწინდება პალესტინაზე. 1980 წელს გამოქვეყნდა მისი ცნობილი ლექსი „ქორწინები“, სადაც საქორწინო ღამე სიკვდილით მთავრდება. 1982 წელს ბეირუთში სამოქალაქო ომი გაჩაღდა. დარვიში პარიზს გაემგზავრა. მან „წინააღმდეგობის პოეზიაზე“ საბოლოოდ თქვა უარი. 1991 წელს გამოაქვეყნა „ბოლო საღამო ამ მინაზე“. აქ საკუთარი მინის იძულებით დატოვების ტკივილი და ნოსტალგიური განწყობა ისრაელის წინააღმდეგ ბრძოლისკენ მოწოდებაში აღარ გადაიზრდება. პოეტი არც მსხვერპლია, ექვეყნას რომ ეწირება და აღარც შეყვარებული გმირი მებრძოლი. რეალობა მისთვის მხოლოდ უსახლკარობა და მიუსაფრობაა. ამ კონტექსტში მნიშვნელოვანი ხდება ხსოვნის თემა. დარვიშს ისლა დარჩენია, ახსოვდაც პალესტინა, „პალესტინური კატასტროფა“. თუ ებრაელმა ხსოვნამ (ებრ. ზიქრონ) დიდი როლი შეასრულა იუდაური წარსულის, ებრაელთა იდენტობის შენარჩუნებაში, პოეზიამ უნდა შეინარჩუნოს ხსოვნა იმ პალესტინისა, რომელიც აქამდე რეალურ დროსა და სივრცეში არსებობდა. „ვინ ვარ მე გადასახლების გარეშე?“ — სვამს დარვიში კითხვას ერთ-ერთ ლექსში. თანაც აღნიშნავს: ეს კითხვა ხომ საუკუნეების განმავლობაში ებრაელებსაც შეიძლებოდა დაეკავებინა?! მის ერთ-ერთ ბოლო ლექსში „მზა სცენარი“ ჩნდება მესამე ძალა, რომლის მიერ დაგეგმილი სცენარითაც ვითარდება მოქმედება. „მტერი“ ებრაელთა მიმართებაში აქ ირონიულად გამოიყენება...

დარვიშის ხედვა კარგად ჩანს უან ლუკ გოდარის ფილმში „ჩვენი მუსიკა“ (2004 წელს სან სებასტიანის კინოფესტივალზე ოტრე მუსიქუე წლის ფილმად აღიარეს).

რეჟისორი ძალადობის თემას და, ამ კონტექსტში, ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტს შეეხო. სარა ადლერთან ინტერვიუში პოეტი ამბობს: „გვსმენია ბერძენთა მითები. ხანდახან ისიც მოგვიხსენია, ტროას მსხვერპლი როგორ ლაპარაკობენ ბერძენი ევრიპიდეს პირით. მე კი ტროას პოეტს ვეძებ, რადგან ტროას თვითონ არ მოუყოლია თავისი ამბავი...“ პალესტინის კონფლიქტის შემთხვევაში თავად დარვიში მოგვევლინა „ტროას პოეტად“, რომელმაც უამრავ ენაზე ნათარგმნი თავისი პოეზიით მსოფლიოს „მსხვერპლის ამბავი“ უამბო.

მთარგმნელი

ქარისგან ვიცავ და ვიფარავ,
მას თავად ვისობ
ღამესა და ტკივილებს მიღმა.
ჭრილობა, მისგან მოყენებული,
ვარსკვლავებს ანთებს.
ასეთი ანმყო მომავალს ჩემთვის
სულზე ძვირფასს ხდის.
ცოტაც და, როცა ჩვენი თვალები
კვლავ შეხვდებიან,
დამავინყდება, რომ ერთხელ
მხოლოდ ორნი ვიყავით მიხურულ კართან!
შენი საამო ლაპარაკი სიმღერა იყო,
რომლის მღერასაც მეც ვცდილობდი,
თუმცა განსაცდელს მოეცვა მაშინ
გაზაფხულის შემწყნარებლობა...
შენი სიტყვები, კეთილმზომიანი,
მერცხლებივით გაფრინდა ჩემგან,
კარებიც უკან მოიტოვა
და ჩვენი ზღურბლიც შემოდგომისა...
ნახვედი, ირგვლივ ყველაფერი დანალვლიანდა,
ჩვენ სარკეები ჩამოგვემსხვრა...
ხმის ნარჩენები შევაგროვეთ
და ამის შემდეგ ყველაზე უკეთ
სამშობლოს დატირება მოვახერხეთ.
ნატირალს ერთად მოვათავსებთ გიტარის გულში,
როგორც ეს ნაქვას? შეეფერება,
და მას დასახიჩრებულ მთავრებს და ქვებს ვუმღერებთ.
თუმცა დამავინყდა, უცნობხმინაო,
რომ შენმა ნასვლამ ჟანგი მოსდო ამ ჩემს გიტარას.
შენმა ნასვლამ თუ ჩემმა დუმილმა?!
გუშინ გხედავდი ნავმისადგომთან;
ნაპირს ტოვებდი სრულიად მარტო —
უხელჩანთებოდ, უოჯახოდ, უნათესავოდ...
მე ობოლივით გამოგვიკიდე,
გეკითხებოდი წინაპართ სიბრძნეს:
მწვანე ფორთოხლის გაშლილ კორომებს რად
მიათრევენ
ციხეში, პორტში, უცხოობაში?!
ან ამ მგზავრობის,
მარილისა და მონატრების იდუმალ სუნში
რატომ რჩებიან ისინი მწვანედ?
დღიურში ვინერ:
ფორთოხალი მიყვარს. პორტი მძულს.
ვაგრძელებ წერას:
მეც დავდექი ნავმისადგომთან,
მსოფლიოს ჰქონდა ზამთრის თვალები.
მხოლოდ ფორთოხლის კანილა შეგერჩა,
ჩემს უკან დიდი უდაბნო იყო,
ეკალბარდები...
ამ მთებში მწყემსი ქალი შევნიშნე
ცხვრების გარეშე,
გამოგდებული მიტოვებულ ნაბინავარზე?...
ეს შენ იყავი ჩემი ბალი,
მე კი ყარბმა
დავაკაკუნე საკუთარი გულის კარებზე,

თუმცა ჩემს გულზე აღმართულიყო
კარი, ფანჯარა, ცემენტი, ქვები!..
ჭებში, ბელლებში დაგინახე
გულგატეხილი, დამცირებული.
ღამის კლუბებში დაგინახე,
მიმტანი იყავ და მომსახურე.
ცრემლებსა და ჭრილობების სხივებშიც გნახე...
შენ ხომ ერთ-ერთი ფილტვი ხარ ჩემში,
ხმა — ბავთეგან გამომავალი,
წყალიც ხარ, მინაც.
მღვიმესთან გნახე,
სახლთან —
სარეცხის თოკზე ეკიდე
შენი ობლების სამოსთან ერთად.
კერასთან გნახე და ქუჩებში,
ლობებთანაც
მზის ჩასვლისას!
ობლის მღერაში, გასაჭირში
მე დაგინახე
ზღვის მარილითა და ქვიშით სავსე,
მინასავით ლამაზი
და ბავშვებივით...
და არაბული ჟასმინივით...
ვფიცავ,
წამწამებისგან შეგეკრავ მანდილს,
და მხოლოდ შენი თვალებისთვის მოვქარავ მათზე
სახელს, რომელიც გაახარებს
გალობისაგან დამდნარი გულით მორწყულ
ხმირსა და ჯიმიან ვაზებს...
წინადადებას დავწერ კიდევ
კოცნაზე, მრავალ მოწამეზე მეტად სანუკვარს
და უფრო ძვირფასს. დიახ:
„ის იყო პალესტინელი... და არის ისევ!“
კართან, ფანჯრის ქვეშ,
ქარიშხალში, შუალამისას
იმ ჩვენს ღამეში გახვევებულ მთვარეს გავხედე!
ვუთხარი ღამეს:
იტრიალე ღობესა და სიბნელეს შორის.
პაემანი მაქვს მე სიტყვებთან და სინათლესთან.
ჩემი ქალწული ბალი იქნები
მანამდე, სანამ
მომარჯვებული ხანჯლებია ჩვენი ჰიმნები...
ხორბლის მარცვლივით სავსე იქნები,
სანამ ეს ჩვენი სიმღერები ნიადაგს გაანოყიერებს.
შენა ხარ როგორც პალმა ხსოვნაში,
რომელსაც ვერ ჭრის ვერც მეტყვევ, ვერც ქარიშხალი,
ტყის და უდაბნოს მხეცებიც კი ვერ ერევიან
და მის დალალებს ვერას აკლებენ...
მე დევნილი ვარ, განდევნილი
გალავნებსა და კარებს გაღმა.
შენი თვალებით მომიჩრდილე,
ქუთუთოები გადამაფარე.
წამიყვანე, სადაც ახლა ხარ
და აღმიდგინე
სახისა და ტანის ფერი,

გულისა და თვალის სინათლე,
 პურისა და რითმის მარლი,
 მიწისა და სამშობლოს გემო.
 შენს თვალებს, მზერას შემაფარე.
 წამიყვანე როგორც სევდის ქოსს შეფარებული ნახატი,
 ტილო,
 და როგორც ლექსი
 ჩემი ჩუმი დარდის წიგნიდან.
 თან წამიყვანე, ვით სათამაშო,
 სახლის აგური,
 რომ ჩვენს შეილებსაც კარგად ახსოვდეთ
 გზა შინისაკენ.
 პალესტინელი თვალებით, დალით,
 სახელით, ლეღვით და ოცნებებით,
 პალესტინელი თავსაბურავით,
 ტანით, ფეხებით,
 პალესტინელი სიტყვებითა და მდუმარებით,
 მღერით, ბგერებით,
 პალესტინელი დაბადებით, გარდაცვალებით,
 ძველ დღეებში შემოვიხანხე,
 ვით ნაპერწყალი,
 ლექსებისთვის ცეცხლს რომ დაანთებს;
 როგორც საგზალი მგზავრობისათვის.
 ამ დაბლობებზე გავეყვროდი შენი სახელით:
 მე ვიცნობ რომაელთა ცხენებს!
 თუმცა ბრძოლის ველი ის აღარ არის.
 უფრთხილდით ქუხილს,
 ჩემმა სიმღერამ
 მაგარ გრანიტზე რომ ამოტვიფრა.
 მე ვარ გმირების სამშვენიისი,
 რაინდო რაინდი,
 და კერპებს ვამსხვრევ.
 ჩემი ლექსები არნივებია,
 ლევანტის საზღვრებს თავს რომ დაჰფრენენ.
 შენი სახელით მტერს გავძახებ:
 მატლებო, ჭამეთ ჩემი ხორცი,
 თუ დამეძინა,
 ჭიანჭველების კვერცხებიდან
 არნივები ვერ გამოძვრებიან,
 ხოლო იქედნეს კვერცხის ნაჭუჭი
 მხოლოდ გველს ფარავს.
 მე ვიცნობ რომაელთა ცხენებს,
 თუმცა უფრო ადრე ის ვიცოდი,
 რომ წამდვილი რაინდო რაინდი
 და გმირების სამშვენიისი ვარ!

ქორნილები

შეყვარებული ბრუნდება ომიდან
 ქორნილის დღეს,
 საუკეთესო სამოსს იცვამს
 და მოკაზმული, რჩეული რაშით
 მოცეკვავეებს შორის იჭრება,
 შეძახილების ფონზე ხვდება თავის ფატიმას.
 მათ ორს უმღერის
 გადასახლების ყველა ხე და
 გლოვის რბილი თავსაბურავი.
 შეყვარებულის თვალები ჭკნება,
 ის შავგვრემან ხელს იწვდის ინისკენ
 და ქალის წმინდა ქსოვილისაკენ...
 შეძახილებით მოფენილ ცაზე
 თვითმფრინავები,
 თვითმფრინავები,
 თვითმფრინავები
 ჩნდებიან უცებ.
 ხელს ჩაავლებენ შეყვარებულს
 და, ჩახუტებულს, იტაცებენ
 სარეცელიდან,
 გლოვის რბილი თავსაფრებიდან...
 გოგონები ისევ მღერიან:
 დაქორწინდნენ,
 ო, მუჰამედ!
 ყველა გოგონა დაქორწინდა,
 ო, მუჰამედ!
 პირველი ღამე
 ჰაიფას ნანგრევებზე გავატარე,
 ო, მუჰამედ!
 შეყვარებულთა ემირო,
 ო, მუჰამედ!
 ვაზზე დავქორწინდი,
 ღობეს მოდებულ ჟასმინზეც,
 ო, მუჰამედ!
 იარაღზე დაქორწინდი,
 ო, მუჰამედ!
 ბროლაზე,
 ო, მუჰამედ!
 ქვეყანაზე დაქორწინდი,
 ო, მუჰამედ!
 ო, მუჰამედ!

ბოლო საღამოს ამ მიწაზე

ბოლო საღამოს ამ მიწაზე
 დღეებს ვიჭრით ჩვენი ბუჩქებიდან,
 ნიკნებს ვითვლით, თან რომ მიგვაქვს
 და იმ ნიკნებსაც, აქ რომ გვრჩებიან...

არა, არაფერს ვეთხოვებით,
 თითქოს დრო ჩვენთვის არ მთავრდება.
 ბოლო საღამოს აქ ყველაფერს ადგილზე ვტოვებთ,
 თუმცა ეს ადგილი მალე შეცვლის ჩვენს ოცნებებს,
 და თავის მნახველებს...
 უცებ მივხვდებით, რომ ხუმრობაც არ შეგვიძლია,
 მინა გვამების მისაღებად მზადაა უკვე.
 მთებს გარს ღრუბელი შემოვლებია,
 ამ ხედით ვტკბებით ბოლო საღამოს...
 დაპყრობა და ანტიდაპყრობა...
 ძველი დრო ახალს ჩვენი კარის გასაღებს აწვდის.
 შემოდით, დამპყრობლებო, ჩვენს სახლებში,
 ღვინო დალიეთ
 მსუბუქი მუეაშმაჰებიდან⁴,
 შუაღამე რომ გადაივლის,
 განთიადს გმირი აღარ მოიტანს
 უკანასკნელი აზანის⁵ მხრიდან...
 დალიეთ ჩვენი მწვანე ჩაი, სანამ ცხელია,
 მოდით და ნედლი ფსტა მიირთვიეთ.
 მწვანე სანოლები კედრის ხისაა,
 ხანგრძლივი ალყის შემდეგ
 მოისვენეთ და დაიძინეთ
 ჩვენი ოცნებების ბუმბულებზე.
 ზენრები მზადაა,
 კეთილსურნელება კარზე კიდია,
 სარკე ბევრია...
 მდით სახლებში იმისათვის,
 რომ ჩვენ იქიდან გამოვიდეთ⁶.
 ის სულ მცირეა, რაც მოვიძიეთ,
 ჩვენი ისტორიაა თქვენს ისტორიაზე
 შორეულ ქვეყანაში.
 ბოლოს ვიკითხავთ:
 ანდალუსია⁷ აქ იყო თუ იქ?
 დედამიწაზე თუ... პოეზიაში?

ვინ ვარ მე გადასახლების გარეშე?

უცხო ვარ მდინარის ნაპირზე, და ვით მდინარეს...
 შენს სახელთან მაკავშირებს წყალი.
 ამ სიშორიდან აღარაფერი დამაბრუნებს ახლა
 პალმამდე —
 აღარც მშვიდობა და აღარც ომი.
 აღარაფერი მაიძულებს, რომ სახარება წავიკითხო
 და არ მიბიძგებს, მიქცევ-მოქცევის ამ ნაპირიდან
 გავდინდე ტიგროსს და ნილოსს შორის,
 აღარაფერი ჩამომიყვანს ფარაონების ნავებიდან,
 არ მომგვის ფიქრებს —
 არც სინანული, არც სურვილი, არც დაპირება.
 რაღას ვიზამ?
 რაღა უნდა ვქნა გადასახლების გარეშე,
 წყალს ჩაშტერებული გრძელი ღამის გარეშე?

შენს სახელთან მაკავშირებს წყალი...
 ჩემი ოცნების სარეცელიდან რეალობისკენ არ
 მაბრუნებს
 აღარაფერი:
 არც ცეცხლი, მტვერი...
 რა უნდა ვქნა სამარყანდის ვარდის გარეშე?
 რა უნდა ვქნა სცენაზე, სადაც მომღერლებს
 მთვარის მბრწყინავი ქვებით ამკობენ?
 ავმჩატდით ისე, როგორც ჩვენი სახლები შორეულ
 ქარებში
 და ღრუბლებს შორის მოქცეული უცნაური არსებების
 ორ მეგობრად ვიქცით...
 თავისთავადობის, იდენტურობის მატარებელი მიწის
 ხიბლსაც კი
 გავუშვით ხელი.
 რაღას ვიზამთ გადასახლების გარეშე,
 წყალს ჩაშტერებული გრძელი ღამის გარეშე?

შენს სახელთან მაკავშირებს წყალი...
 შენ დამრჩი მხოლოდ და შენგანაც
 ჩემ გარდა დარჩა აღარაფერი —
 უცხო, რომელიც უცხო ქალის თეძოს ეხება.
 უცხოვ!
 რას მოვუხერხებთ იმ სიმშვიდეს, ჩვენ რომ შემოგვრჩა
 და ორ მითს შორის გაჩხერილ თვლემას?
 აღარაფერი გვაბადია — არც გზა, არც სახლი.
 რა უნდა ვქნათ?
 ეს გზა თავიდან ასეთი იყო?
 ბორცვზე
 მონღოლთა ცხენებს შორის
 ჩვენმა ოცნებამ იპოვა რაში?
 ყველა ჩვენგანი გავცვალა მასში?
 ოჰ, რაღას ვიზამთ გადასახლების გარეშე?
 რა უნდა ვქნათ გადასახლების გარეშე?

მზა სცენარი

დავუშვათ,
 მე და ჩემი მტერი
 ციდან ჩამოვვარდით
 და ორმოში ჩავცვივდით.
 რა მოხდება?
 სცენარი მზადაა:
 თავიდან ჩვენს ხვედრს დაველოდებით —

იქნებ მაშველებმა მოგვაგნონ,
 სამაშველო თოკი ჩამოგვიგდონ...
 ის ამბობს: მე პირველი ვვალ,
 მე ვამბობ: არა, მე.
 მლანძღავს და ვლანძღავ
 ასე... უაზროდ,
 თუმცა სამაშველო თოკი არსად ჩანს.
 სცენარის თანახმად,
 მე, ეგოისტი ოპტიმისტი,
 ვჩურჩულებ ჩემთვის ისე,
 რომ არც ვკითხულობ, მტერი რას ამბობს,
 ის კი თავისთვის იჩურჩულებს.
 ერთ მახეში,
 შესაძლებლობების ერთ თამაშში
 გაბმულები
 კვლავ საშველს ველით,
 რომ გავიაროთ თოკზე ცალ-ცალკე.
 თუ ხსნას ვერ შევძლებთ,
 ორმოს კიდზე უფსკრული მოჩანს —
 დარჩენილი ცხოვრების და
 ომის უფსკრული!
 ორივეს გვეშინია,
 თუმცა ამ შიშზე არ ვსაუბრობთ,
 ჩვენ ხომ მტრები ვართ.
 რა მოხდება, თუ სცენარის თანახმად,
 გველი გამოვა და დაგვეკლავს,
 და გადაგველაპავს
 მე და მას?
 სცენარის თანახმად,
 ჩვენ ერთად მოვკლავთ გველს
 და ვუშველით თავს
 ერთად,
 ან ცალ-ცალკე...
 მაგრამ ერთმანეთს
 მადლობასაც არ გადავუხდით,
 არც მივულოცავთ
 იმას, რაც ერთად გავაკეთეთ,
 ჩვენ ხომ მხოლოდ ინსტინქტი გვმართავს,
 ხოლო ინსტინქტს
 იდეოლოგია არ გააჩნია.
 არ გვისაუბრია...
 გამახსენდა დიალოგის კანონი
 ორმხრივი დარღვევის დროს,
 როდესაც მითხრა:
 ის, რაც ჩემი გახდა, ჩემია,
 ხოლო ის, რაც ჩემია, შენიცაა და ჩემიც!
 და დროსთან ერთად,
 დრო ხომ ქვიშაა და საპნის ქაფი,
 მონყენილობამ, სინამდვილე
 და დაანგრია,
 თუკი რამ კარგი იყო ჩვენ შორის.
 მკითხა: რაღა ვქნათ?
 ვუთხარი: მართლაც,
 შესაძლებლობა გამოგველია.
 მკითხა: საიდან მოვა იმედი?
 ზემოდან-მეთქი,
 მკითხა: ნუთუ შენ დაგავინწყდა,
 უაზრო ორმოში რომ ჩაგმარხე?
 დამავინწყდა, რადგან
 მომხიბვლელმა
 ხვალისდელმა დღემ
 გამათრია ჩემი ხელიდან
 და თან დალილმა ჩამიარა.
 მითხრა: ახლა რომ ვილაპარაკოთ?
 — ახლა რაზე ვილაპარაკოთ
 ღრმა ორმოსა და სამარეში?
 მითხრა: ჩემს წილზე და შენს წილზე
 ამ უსარგებლო საფლავეში.
 რაღა აზრი აქვს?
 ჩვენ დრო გავგექცა,
 ბედი წესებს არ ემორჩილება.
 მკვლელსა და მოკლულს
 ერთ პატარა ორმოში სძინავთ,
 და ამ სცენარის დასრულება
 სხვა პოეტზეა...

თარგმანი ნინო დოლიძე

¹ ზონარი, რომლითაც არაბების ტრადიციული თავსაბურავი — ქუფია იკრება.
² ნაქბა (არაბ. კატასტროფა) — ეს ტერმინი გამოიყენება 1948 წელს ისრაელის მიერ პალესტინის დასავლეთ სანაპიროს ოკუპაციის აღსანიშნად.
³ აქ ორიგინალში არის სიტყვა atlatl (არაბ. ნაბინავარი), რაც შემთხვევითი არ უნდა იყოს. ეს სიტყვა გვხვდება არაბულ პოეზიაში, მრავალთემიან და პრავალპლანიან სინკრეტულ სალექსო ფორმებში — კასიდებში, სადაც მიჯნური სატროფოს ტომის ნაბინავართან ჩერდება მონატრებით იხსენებს წარსულს. დარევიში კი ნაბინავართან გამოგვეხვალ თავის სატროფოს — პალესტინას ხედავს.
⁴ მუეაშმაჰი (არაბ.) — სტროფული ლექსი.
⁵ აზანი — მონოდება ლოცვისკენ.
⁶ აქ პოეტი რეალურ ისტორიულ ფაქტებს აღწერს, როცა პალესტინელები იძულებულნი გახადეს, უცხად დაეტოვებინათ თავიანთი სახლები. მათ ეგონათ, მალევე დაბრუნდებოდნენ, მაგრამ სრულიად უქონლნი ლტოლვილებად იქცნენ, ხოლო ამ სახლებში მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხიდან ჩამოსული ებრაელები შეასახლეს.
⁷ დარევისთვის იდეალური სივრცეა ანდალუსია — ადგილი, სადაც შუა საუკუნეებში ჩვეულებრივი რამ იყო მუსლიმთა, ქრისტიანთა და იუდეველთა თანაცხოვრება და კულტურულ-მეცნიერული თანამშრომლობა. ებრაელებისა და არაბების მშვიდობიანი თანარსებობის ისტორიული პრეცედენტი არსებობს!

X-XI საუკუნეების სპარსელი სუფი პოეტი დაიბადა ჰამადანში. ზუსტი ბიოგრაფიული ცნობების ნაცვლად მისი სახელი ლამაზი აღმოსავლური ლეგენდებითაა შემკობილი. ლექსების სტილი ხალხურია. აქტიურად იყენებს სასაუბრო ფორმებსა და მშობლიურ დიალექტსაც. ბაბა თაჰერის დუბეითები დღემდე დიდი პოპულარობით სარგებლობს ირანში და, ზოგადად, სპარსულენოვან სამყაროში.

მთარგმნელი

ბაბა თაჰერი

სამაროვანთან ჩავიარე, მოსილმა თალხით,
ისმოდა კვნესა, ტრიალებდა ვაების ჩარხი...
და თავის ქალა შესჩიოდა მინას გოდებით:
„ნუთისოფელი ქერის ფშუტე მარცვლადაც არ ღირს“.

შენი ბინა ჩემი თვალი, თხოვნიტ გავნამდი,
მის ფოსოებში დაივანე, დატკბი ამ ნამით,
ოლონდაც, ფრთხილად, ამ თვალეზე სეირნობისას
არ გაგეყაროს ფეხში ეკლად ჩემი ნამნამი.

მას, ვისაც უყვარს, ვერ აღმღვრევს შიში გუნებას,
ვერა ბორკილმა ვერ შეცვალოს მისი ბუნება,
შეყვარებულის გული, ალბათ, მშიერ მგელსა ჰგავს,
რომელსაც მწყემსის შეძახილი არ ეყურება.

მე სხვა ოცნება არც მექნება, ვტირი თუ ვმღერი,
დაუდგეს სატრფოს ტიტასავით გაფურჩქენის ჯერი,
ჩემი ნაღველი, ერთხელ მაინც, მთას თუ გაეანდე,
არ იყვავილებს მის კალთაზე ბალახის ღერიც.

შემოკეკლუცდა გაზაფხული, მინდვრად მარები,
მერე მის მსგავსად გაიხურა ყრმობამ კარები,
ყრმათა საფლავზე ყელყელაობს ტიტა ურიცხვი,
და მის საჭვრეტად გამოსულან ტანკენარები.

ის ცეცხლოვანი ფრინველი ვარ, რომლის ნათება
ყველაფერს ნაცრავს, ფრთას რომ გზნება შეემატება,
თუკი კედელზე მიმახატავს მხატვარი ვინმე,
მთელ ამ სამყაროს გადაბუგავს ჩემი ხატება.

მთესავი ვინმე მინდვრად იდგა ცრემლდათხეული,
თესავდა ტიტას მარტოკაცი, ბრგე და ეული,
თან თესავდა და თან ვაებდა: „ვაგლახ, სანუთროვ!
ჯერ უნდა ვზარდო, მერე დავთმო ეს ხელეური“.

სატრფოვ, ტიტა ხარ, მთის კალთაზე ნაზარდი ტიტა,
ია წყაროსთან ამოსული, თრთოლვა რომ იტანს,

თუ ტიტა მხოლოდ ერთი კვირით ცოცხლობს ამ ქვეყნად, შენ რად მეგულვი მთელი ჩემი ცხოვრების დვრიტად.

არ ვუნცი, გული ვინ შეშალა. ჩივის, კმარაო!
ვის კერას უზის, ანდა საით დაგზაშარაობს,
აღარც ის ვუნცი, სვედავსილი გული უხანო
ვის მთვრალ ნარგიზებს ემონება ასე ამოოდ.

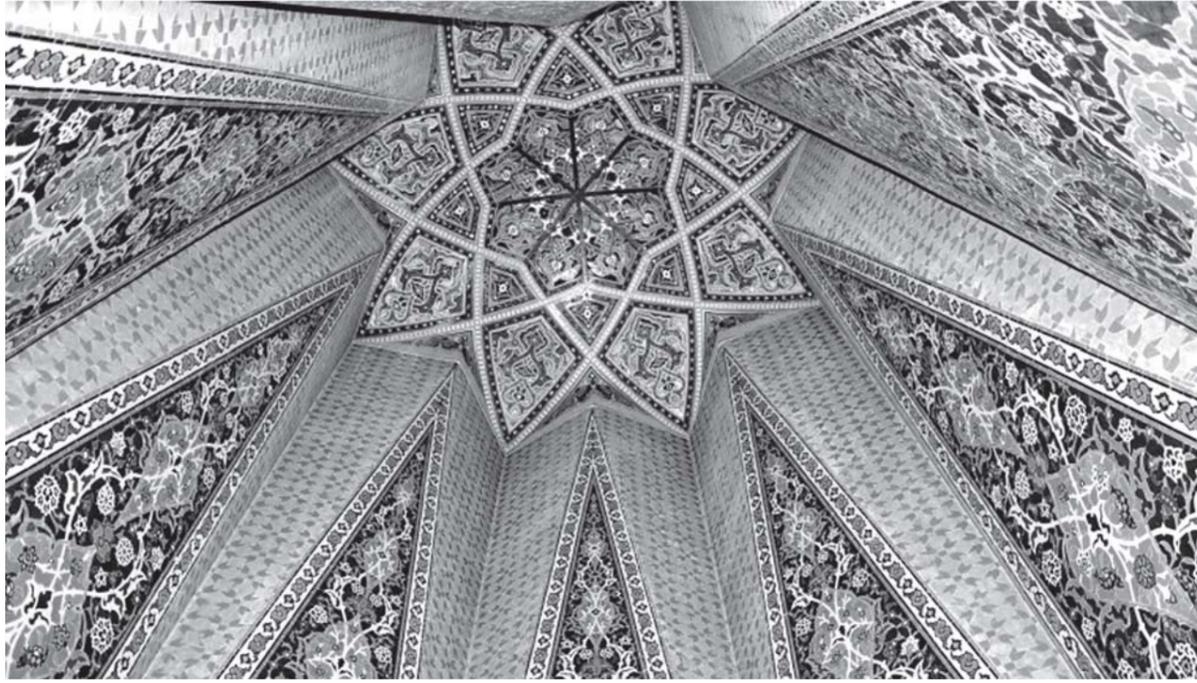
ვარდი შევნიშნე ეკლის ძირას, ობლად ნამყოფი,
ვკითხე: „როდისლა შეგეხები, მთვრალი ამ ყოფით?“
მითხრა „მეზაღვე! მაპატიე, ნუკი დამძრახავ,
სიყვარულის ხემ გვიან იცის მოსხმა ნაყოფის“.

ვიცი, არ მკითხავ გულგასენილს, დარდით დაკოდილს,
ვინ იწილხვედრა ჩემი ბალი, ჩემი ნალკოტი,
ერთი ხანია, შენს ხსოვნაში ჩავნაცრებულვარ,
აღარც ის ვუნცი, ასე დიდხანს ვილას ამკობდი.

ღმერთო, მომხედე! მვედრებელნი შენა გხადიან,
უთვისტომოსთვის თვისტომი ხარ, შემნეც, ცხადია.
ყველა ერთს ამბობს, არა ჰყავსო თაჰერს არავინ,
ღმერთო, შენს გარდა, მე სხვა სატრფო არ მაბადია.

თუ ეს გულია სატრფო, მაშინ სატრფო რა იქნა?
და თუ პირიქით, შევუპყრივარ ახალ საფიქრალს.
გულსა და სატრფოს
ერთმანეთში შერწყმულს ვხედავ და
ერთსაც ვედარ ვცნობ, ან მეორე ვიცნო რარიგად.

თარგმანი გიორგი ხულორდავაძემ

ემზარ კვიციანიშვილი
რქანითელის მტკვანი
სრულყოფისაკენ სწრაფვა

08.05.2016. განმარტოებულს ბევრჯერ მიფიქრია და სინამდვილეში ასედაც არის — ლექსს, ამა თუ იმ ნაწარმოებს — არავითარი ღირებულება არ ექნება, თუ მასში მცირე ცოცხალი უჯრედი მაინც არაა, რამაც მისი დაბადება, ქაოსიდან გამოხმოება და ერთ სხეულად შეკვრა განაპირობა. ღვთაებრივი ბიძგის გარეშე ძნელად რომ რამე მნიშვნელოვანი დაინეროს. თუმცა ისეთი შემთხვევებიც ცნობილია, როცა არაერთი ჭეშმარიტი შემოქმედი შთაგონებას არ ელოდებოდა.

ერთმანეთთან თანაზომიერად მიწყობილი სიტყვები ფიტულებად, წყლის ნაყვად დარჩება თუ სტრიქონებში, სისხლის დარად, სხეულიდან, შენი გულის ფეთქვიდან დაძრული რიტმი არ მოძრაობს, რაც, თავის მხრივ, შეუმცდარი ინტონაციის დასაბამი ხდება. ყველაფერი ერთმანეთზეა გადაჯაჭვული. სამწუხაროდ, ზემოთ მინიშნული სამყარო და ამ უფერხორცო ნაცოდვილართა რაოდენობა შემამოფოთებლად იზრდება. რა დასამალია, არ მინდა, მეც ამნაირთა მარაქაში ვერო და ყოველნაირად ვცდილობ, ეს მწარე ხვედრი ავიცილო.

არ ვარგა შეუზღუდავი, ნებაზე მიშვებული სითამამე — არ უნდა გვეგონოს, რომ ყოველივე მოწესრიგებულია და საკუთარ ნახელავს აღარ მიუბრუნდება. ზოგჯერ მოგვიანებით შეიგრძნობ — სიტყვა შესაცვლელია და ხვდები, შესწორების შემდეგ ლექსი შესამჩნევად გაიმართა, მეტი ბუნებრიობა შეიძინა. დასრულებული ვარიანტი კბილ-ბაგით უნდა შეამოწმო, გამოსცადო თითოეული ბგერის ჟღერადობა. უთუოდ გასათვალისწინებელია ხმოვანთა და თანხმოვანთა რიგი; მონოტონურობის ასაცვილებლად, სასურველია ერთდო სიტყვათა ერთნაირ დაბოლოებებს. უნდა გახსოვდეს კონტრასტის უძველესი და უბერებელი ხერხი — ყოველგვარი ჰარმონიის ძირი და საფუძველი, მრავალთა შემოქმედებას რომ მსჭვალავს.

ისიც მოსალოდნელია — რაიმე შეცვალო და ტექსტი გააფუჭო. ზედმეტმა ჩხირკედელაობამ შეიძლება ზომიერების ესოდენ საჭრო გრძნობა დაგაკარგინოს. მქონია შემთხვევები, არც ისე იშვიათად, ძველ ვარიანტს დავბრუნებდვარ. ხშირად, ამა თუ იმ ადგილის სისუსტე ხმამაღალი კითხვისას ამკარავდება და ეს მაშინვე უნდა ჩაინიშნო, დროზე მიხედო, გადადებო საქმეს ვნებს.

ჩემი ნაწერების უმთავრესი ნაკლი ყოველად გაუმართლებელი სიმრავლეა, რაც ერთგვარ ავადმყოფობად მექცა. ამის გამო შეუძლებელია ბევრ მათგანს დახვეწა არ აკლდეს. ხშირად ვვარდები ინერციის ტყვეობაში, რისგანაც თავის დაღწევა მიჭირს. თვითონ მიძნელდება შედარებით უკეთესთა ამორჩევა და სხვა რაღას გაიკვალავს გზას ამ აბურდულ ტყეში.

ჩემი რჩეულის შესადგენად რომც მოიცალოს ვინმემ და თავი გადასდოს, ვეჭვობ, სასურველ შედეგს მიაღწიოს. დღემდე ვერ შევძელი ყველაზე საჭირო, მთლიანი წიგნების (ლექსადაც და პროზადაც) გამოკვეთა, განზრახულის ხორცშესხმა. თითქმის ყველაფერი ისევ ოცნებად, შეუსრულებელ სანადელად მრჩება. ჩანაფიქრთა, შუა გზაზე მიტოვებულ ნაწერთა უმრავლესობა კარტონის ყუთებში მაქვს ჩატკეპნილ-ჩაჭედლილი და თანდათან ფარავს დავინყების მტვერი. ამის აღიარება მეტისმეტად მტკივნეულია, მაგრამ აღუნიშნაობაც არ ივარგებს. იმდენს ვერ მივმხვდარვარ, ვინმეს ხათრის გასანეგად დრო აღარ მაქვს და ისევ სხვათა სისულელეებს ვასწორებ, ათას რამეზე ვცდები.

კითხვით საკმაოდ ბევრს ვკითხულობ, მაგრამ ესეც მთავარი მიზნიდან გადახვევაა და საგრძნობლად ვზარალები: დიდხანს მიტოვებული მქონდა და მივუბრუნდი ბელგიელი (ფლანდრიელი) დრამატურგის მიშელ დე გელდეროდის (მას პროზაც აქვს, რომელიც გამოცემული არ მინახავს) წიგნს „თეატრი“. აქ პიესებია და თითქმის ყველა მათგანი გატაცებით იკითხება. ჯანგატეხილი, ავადმყოფი კაცი იყო, ოთახში ჩაკეტილი. ასკეტურად იცხოვრა, მაგრამ ამას ხელი არ შეუშლია მეტად თავისებური სამყარო შეექმნა, გროტესკული ნიღბებით აღსავსე. გელდეროდზე განმსაზღვრელი გავლენა მოახდინა მხატვრობამ, მუსიკამ, ანტიკურმა და ელისაბედის ეპოქის ინგლისურმა დრამამ. მაღლიერებით ჰყავს მოხსენიებული, ვისაც კი მის მწერლად ჩამოყალიბებაში წვლილი შეუტანია. მრავალმხრივი განათლება ხელს არ უშლის, მეტისმეტად თავმდაბალი და ბუნებრივი იყოს. სურვილი გამიჩნდა, გავიგო, მისი რამე თუა კიდევ რუსულად თარგმნილი. უეჭველად საინტერესო იქნება.

ლიტერატურული გაზეთი
საქართველოს კულტურისა და სპორტის სამინისტრო
საქართველოს მწერალთა სახლი
რედაქტორი ირაკლი ჯავახაძე
რედაქტორის მოადგილე უჩა შერაზადიშვილი
ფურნალისტი თამარ ყურული
მობ. ტელ.: (577)742277; (599)269852; e-mail: litgazeti@yahoo.com
ISSN 2346-7940
9 772346 794004